

Št. 221

**NOVEMBER
2024**

Št. člana_ice društva:

Časopis za brezdomstvo
in sorodna socialna vprašanja

**PRIPOROČENI
PROSTOVOLJNI PRISPEVEK: 2 EUR**

Polovico dobi član_ica društva.

KRALJI TULICE

Odgovorni in izvršni urednik

Jean Nikolič

Tehnični urednik in oblikovanje

Chris Hartke

Uredniški odbor

Bojan Dekleva, Maja Vižintin, Špela Razpotnik

Sodelavci uredništva

Tomaž Golob – Taubi, Barbara Jozelj, Žiga Novak, Špela Blatnik,

Diego Menendes, Jure Zebec, Maruša Ivančič

Grafična zasnova

Karlo Medjugorac

Lektoriranje

Mojca Pipan

Ilustracije

Prettysleepy, CDD20, Damjan Puhon, GDJ, Boško, Richards Drawings

Ovitek

Prva in zadnja stran: Nada Žgank

Tisk

Tiskarna Vovk

Izdajatelj:

Društvo Kralji ulice ISSN 1854-2654

Prostovoljni prispevek za časopis je 2 EUR.

Celoletni prispevek za naročnike v Sloveniji znaša 36 EUR, v tujini pa 72 EUR. Poštšina je vključena v ceno.

Naslov uredništva:

Društvo Kralji ulice, Pražakova 6, 1000 Ljubljana

Telefon: 059 022 503

030 323 128 (SMS komentarnica)

E-pošta: urednistvo@kraljiulice.org

Spletna stran: www.kraljiulice.org

Transakcijski račun za prostovoljne prispevke:

SI56 0400 1004 8456 921 odprt pri Nova KBM

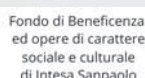
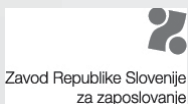
PROJEKT PODPIRAJO:

Mestna občina Ljubljana -- Ministrstvo za zdravje -- Mestna občina Maribor
Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti -- FIHO
Javni stanovanjski sklad MOL -- Javni medobčinski stanovanjski sklad Maribor
Stanovanjski sklad RS -- Zavod RS za zaposlovanje -- Ministrstvo za javno upravo

Od januarja 2007 je časopis Kralji ulice

član mednarodne mreže cestnih časopisov (INSP).

Mnenja avtorjev in avtoric prispevkov
ne odražajo vselej mnenj uredništva.

Uvodnik:

Foto: osebni arhiv

O SMRTI IN SPOMINU

Če se mi zdi, da je moje pojmovanje in dojemanje smrti dokaj razjasnjeno, tega niti slučajno ne bi mogla trditi za pogrebe. Težko si odgovorim, ali so namenjeni umrlim ali tistim, ki za njimi ostajajo, in ali je zato prav, da je pogreb v skladu s persono pokojnika ali po okusu tistih, ki se s tem obredom poslovijo in poskušajo pomiriti z njegovim odhodom.

Velikokrat imam tudi občutek, da so pogrebi čustveno breme za svojce, ki se morajo med svojim žalovanjem vesti po protokolu in sprejemati sožalja od ljudi, ki so jim blizu, in od ljudi, ki so jih morda videli le enkrat v življenju. Pa vendar svojcem lahko tudi veliko pomeni, da se od njim ljube osebe pridejo posloviti še drugi, ki se jih je dotaknila, morda ponudijo oporo v težkih časih, obudijo kakšen lep spomin na pokojnika ... Tudi sama zase ne vem, kako točno občutim pogrebe. Brez izjeme se vedno počutim kot slon v trgovini s porcelanom, ko ne vem, kdaj naj pristopim h komu, komu vse je primerno izreči sožalje, ali je moj stisk roke deloval kot čestitka, kdaj se vključiti v sprevod, kje in kdaj pustiti cvetje in kdaj oditi. Ker je med samim obredom toliko dela z vsemi pravili, komunikacije z ljudmi in ne prav veliko tišine, dosti raje in lažje žalujem v miru, ko sem sama. In kljub temu čutim, da je prav, da s svojo udeležbo na pogrebu pokažem, da je umrla oseba imela vrednost, da se je dotaknila tudi mojega življenja in da ni vseeno, da je umrla, tako kot Eleanor Rigby v pesmi skupine The Beatles.

Preden sem začela delo na Društvu Kralji ulice, sem izkusila zelo malo pogrebcev. Zdaj jih je za mano že kar veliko (pred nekaj leti sem se udeležila celo dveh v enem dnevu). A teh pogrebcev je bilo veliko manj kot vseh smrti, ki so odnesle naše člane. Kralji ulice se večinoma poslovijo sami. To poletje je umrlo kar pet članov iz programa, v katerem sem zaposlena. Le dva od njih sta imela organiziran pogreb. Preostali trije bodo upepeljeni in v anonimnosti raztrošeni. Brez obvestila o času in kraju dogodka, brez kakršne koli sledi na pokopališču. Eden izmed teh treh je Roman Saksida. Taubi, eden prvih članov Društva Kralji ulice ter redni pisec v tem časopisu, je bil njegov dolgoletni prijatelj. Bolečina, ki jo je začutil ob dejstvu, da se Romanu ne bo nihče mogel pokloniti ob odhodu niti ga nihče kdaj kasneje ne bo mogel obiskati ter mu prižgati svečke, je porodila idejo. Predlagal je, da bi Javno podjetje Žale za vse kralje in kraljice, ki so hočeš nočeš zaznamovali Ljubljano, bili njeni občani, a med življenjem iz takih in drugačnih razlogov izgubili vse, ki bi jim priredili poslednjo slovesnost, postavilo neke vrste spomenik. Takšen skromen, nevpadljiv, samo da bi lahko nanj zapisali imena vseh, katerih pepel bi se izgubil v vetru, ki potuje skozi našo kotlino.

Kajti ne glede na to, kaj si mislimo o pogrebi in kako jih doživljamo, je pomembno, da ljudje niso pozabljeni. Da neke obstaja nekaj, kar priča o tem, da so živeli. Kar nam, ki ostajamo za njimi, daje oporo za spominjanje. In dokazuje, da se jih želimo spominjati. Ker so bili tega vredni.

Maruša Ivančič

Kazalo:

- 2 **UVODNIK**
- 4 **AVSTRIJSKE MATERE SAMOHRANILKE**
- 5 **KURBINI SINOVI**
- 7 **POLJE ČASTI**
- 8 **PODPORNO DELO Z ROMSKO POPULACIJO**
- 10 **PO NESKONČNI SINJINI**
- 11 **PEDER NA ULICI**
- 12 **NEKAJ CESTNIH**
- 13 **ANEKDOTI IZ PRODAJE**
- 14 **MARIBORSKA STRAN**
- 16 **MARIBORSKA SCENA**
- 18 **LITERARNA PRILOGA**
- 22 **SLIŠANJE GLASOV**
- 25 **IZ TEME V SVETLOBO**
- 26 **KRALJEVI RECENZOR**
- 28 **IZZA REŠETK**
- 30 **IN MEMORIAM: ŽELJKO KIŽDOBRANSKI**
- 31 **GIACOMOV FOTO KOTIČEK**
- 32 **KRAVŽLJANJE MOŽGANOV**
- 33 **OGLASNA DESKA**
- 34 **NAGRADNA KRIŽANKA**

PRAVILA PONUJANJA ČASOPISA

Ker želimo, da bi pri razširjanju časopisa Kralji ulice lahko sodelovalo čim več ljudi in da bi dosegel čim širši krog bralcev in bralk, je pomembno, da skupaj skrbimo za njegov dober ugled. Člani in članice društva, ki ponujajo časopis, ne predstavljajo le sebe, pač pa celoten projekt Kralji ulice.

Doslej so bili v javnosti zelo dobro sprejeti, mnogi bralci in bralke so pohvalili njihov pristop. Želimo si, da tako ostane tudi v prihodnje, zato člani in članice društva spodbujamo, da se držijo spodnjih pravil in tudi svojega občutka o tem, kako časopis še bolj približati našim bralcem in bralkam.

- Časopis ponujam na miren in nevsiljiv način.
- Drugim članom in članicam društva, ki ponujajo časopis Kralji ulice, izkazujem spoštovanje in se zavedam, da imajo ravno tako pravico do ponujanja časopisa.
- Z drugimi člani in članicami društva se miroljubno dogovarjam glede lokacije ponujanja časopisa.
- Morebitne nesporazume rešujem na miren in spoštljiv način.
- Med ponujanjem časopisa ne uporabljam alkohola in/ali drugih drog.
- Med ponujanjem časopisa omenjam predvideni prostovoljni

TO SVA MIDVA: MEO & SAMIR

Časopis ponuja že vrsto let, najina trenutna lokacija je Hipermarket Spar v Grosupljem. Med nama so se spletli trdne vezi in prijateljstvo, saj sva tudi sorodstveno povezana, sva namreč tast in zet.

Društvu in vsem najinim strankam se zahvaljujema za izkazano podporo!

Foto: Nada Žgank

03
KRALJI
ULICE

- prispevek in od bralcev in bralk ne pričakujem ničesar več.
- Med ponujanjem časopisa ne beračim.
- Spoštujem odločitev bralcev in bralk, da časopis vzamejo ali ne, in jih k temu nikakor ne silim ali jih drugače neprijetno vznemirjam.
- Številka na vsakem izvodu časopisa, ki ga ponujam, se ujema s člansko številko na izkaznici. Svojih izvodov časopisa ne posredujem ali preprodajam drugim osebam.
- Zbiranje prispevkov za druge dejavnosti društva je poskus zavajanja bralcev in bralk.

Prva prepoved ponujanja se običajno izreče za štirinajst dni od vročitve. V primeru preprodaje časopisov osebam, ki nimajo dovoljenja za ponujanje časopisa Kralji ulice in z njimi organizirano beračijo, ali izvršitve kaznivega dejanja oz. prekrška, ki ga sankcionira zakonodaja, strokovni tim praviloma že v prvo izreče prepoved ponujanja za en mesec, saj gre za hujšo kršitev. V primeru ponavljanja kršitev, je prepoved lahko trajna oz. za nedoločen čas. Bralce in bralke prosimo, naj morebitne kršitve sporočijo v uredništvo na telefonsko številko 059 022 503 ali na e-naslov: urednistvo@kraljiulice.org.

SAMOHRA NILKE IZ AVSTRIJE

Približno četr t milijona žensk v Avstriji ima status matere samohranilke. Opravljajo veliko neplačanega dela in duševno niso vedno tako dobro, kot se morda zdi navzven. Poleg tveganja revščine enostarševske družine tudi dohodkovne zmožnosti v starosti niso rožnate, najpogosteje je razlog krajši delovnik. Mnoge se počutijo nerazumljene od politikov in družbe ter prejemajo premalo hvaležnosti za opravljeno delo.

Danes si vzame čas in zelo počasi ter temeljito nanese sončno kremo na svojega sina. Za drugimi bosta prišla z nekaj minutno zamudo. Claudia se je iz lanskih napak veliko naučila. Ta vikend je namreč preživela v velikem kampu z mnogimi starši in otroki. A v nasprotju z danes je bila lani pod stalnim stresom. Hotela je biti karseda pripravljena, ko so se vsi odpravili k jezeru. Na srečo je to zdaj preteklost. Zdaj se raje odpravi sama s svojima otrokoma, kot da bi še enkrat podoživljala hektično hitenje.

Pri drugih je bil odnos med starši in otroki uravnotežen, saj sta si naloge delila oba starša. Ona pa je prišla sama s hčerko in sinom, in priprava vsega za kopalni dan traja dlje kot pri parih, ki si med seboj pomagajo. In bolje za vse je, če pride sproščena do jezera. Kaj ji je rojilo po glavi, ko je mislila, da mora držati tempo z drugimi? Zanj nepojmljivo z današnjega vidika.

Claudia je ena izmed 250.000 mater samohranilk v Avstriji. Njena otroka sta stara štiri in šest let in sta vse do danes skupaj obiskovala vrtec. Od septembra pa bo starejši osnovnošolček. Claudia bo morala zato, preden pride v pisarno, otroka peljati na dva različna kraja in ju nato popoldne ponovno pobrati. A ji to uspeva, ker dela do poldneva. Sedaj tudi samozavestno zavrača popoldanske sestanke v službi, ne da bi se opravičevala ali pojasnjevala, da je na voljo samo dopoldne, kot je to prej počela.

Spomni se svoje prijateljice Barbare, ki ji ne gre tako dobro kot njej. Barbara je bila strastna slaščičarka, a je morala opustiti službo, ko se je oče njenih hčerk odselil. Delovni urnik je bil za samohranilko preprosto nemogoč. Zato zdaj išče novo službo in mora redno obiskovati zavod za zaposlovanje ter pojasnjevati, zakaj ne more sprejeti te ali one službe.

Barbarina mama je že umrla, njen oče pa nima dovolj šne samozavesti, da bi skrbel za dekleti. Poleg sestre in občasno babice je sama za vse. Ima tudi finančne težave, saj od bivšega moža neredno prejema preživnino, ki ne zadostuje za »večje stvari«. Na žalost letos poletnih počitnic ne bo. Izraz, ki opisuje njen položaj, je »ogrožena zaradi revščine«.

Claudia zdaj opazuje svoja otroka, kako se igrata na obali. Ljubi ju bolj kot kar koli, a včasih se vpraša, kakšno bi bilo njeno življenje brez otrok. Vedno jo je bilo sram teh misli in nikomur jih ni zaupala, ker bi jo družba označila za »nehvaležno«. Rekli bi ji, da bi morala biti srečna, da ima dva zdrava otroka, saj mnoge ženske ne morejo imeti nobenega in bi dale vse, da bi bile v njenem položaju.

Nedavno je brala o »obžalovanju materinstva«. Ženske, ki obžalujejo, da so rodile otroke, pišejo pod tem naslovom. To ne zmanjšuje njihove ljubezni do otrok, kar je pomembno poudariti. Obžalujejo samo materinstvo kot tako. Razlogi so

Foto: iStock

različni, od preobremenjenosti z delom in skrbjo za otroke do izgube osebne svobode. Claudii so ti komentarji drugih mater veliko pomenili, saj zdaj ve, da ni edina s takšnimi mislimi in da se jih ni treba sramovati.

Žal je v naši družbi odkrito govoriti o tem še vedno tabu. Navsezadnje se nobena ženska ne rodi kot mati. To je vloga, služba, ki poleg sončnih plati prinaša tudi temne. Kdo si želi vstajati večkrat na noč, da nahrani dojenčka? Kdo je kdaj sanjal o tem, da mora ob dveh zjutraj preobleči posteljo, ker je dojenček bruhal vanjo? Verjetno nihče.

Kolikokrat je Claudia zavidala očetu svojih otrok, ker je delal polni delovni čas!? Pisarna, kjer si ves čas čist, lahko greš sam na stranišče in – predvsem – imaš odmor za kosilo. Ona pa je medtem sedela v dnevni sobi na preprogi v umazani majici, nenaspana ter v središču nereda zlagala pisane kocke. »Uživaj v času z dojenčkom,« ji je rekla fantova mama. Ja, seveda.

Še pred tednom dni ni bila prepričana, ali bo sploh lahko šla na ta kamp. Najprej je njen sin dobil norice, kar je pomenilo mnogo dni v zatemnjenem stanovanju, saj ne znojenje ne sonce zanj nista bila primerna. Ko je mislila, da lahko škatlo s praškom proti srbenju dokončno pospravi, ni pričakovala, da bo preživela le dvotedensko milostno obdobje, preden se bodo pojavile prve pike pri njeni hčerki. Njen dopust za nego otrok je bil že porabljen, zato je morala hči bolezen preležati na kavču pri babici. Dva tedna nege na leto zagotovo ni dovolj za starša z dvema otrokoma. Njen sodelavec in njegova žena, ki imata enega otroka, pa imata vsak po dva tedna dopusta za nego, v bistvu štirikrat več, kot ga ima ona.

Zdaj je na krajšem oddihu ob jezeru in ves čas ima otroka na očeh. Avgusta, ko je vrtec zaprt, bo na dopustu in bodo šli v Italijo s prijateljico in njeno hčerko. Tam se prav tako ne bo mogla popolnoma sprostiti, a se veseli pice in morja. Ko se vrnejo domov, bo imel oče njenih otrok dva tedna dopusta, ona pa se bo vrnila v pisarno.

To bo njen pravi dopust, si misli. Čeprav bo delala več ur, da si nabere nadure, ko pride domov, ne bo treba skrbeti za nikogar razen zase. Želi si telovaditi, hoditi v kino in gledališče, se srečevati s prijatelji in prebrati kakšnih sto knjig. Če je iskrena, je to čas, ki se ga veseli vse leto. Čas brez obveznosti. Jesti, kar in kdaj želi, početi, kar želi po delu – neodvisno od kogar koli. Čudovito!

A kmalu bo otroka začela pogrešati. Tega se zaveda. In tudi ve, da ima svojo hčer in sina rada bolj kot kar koli drugega. Zato zdaj vstane, se odpravi proti vodi in pove svojima dvema najljubšima osebama, ki se spodaj prepirata zaradi zalivalke, da ju ima zelo rada. Bolj kot kar koli drugega na tem svetu – vključno s svojo svobodo.

Avtorica Eva Daspelgruber

Iz nemščine v angleščino prevedla Lisa Luginbuhl

V slovenščino prevedel Jean Nikolič

Objavljeno z dovoljenjem cestnega časopisa Apropos, Salzburg/INSP.ngo

Foto: osebni arhiv

Franjo Francič

KURBINI SINOVI

Enkrat na mesec sva se z babico z devetko odpeljala na nedeljsko kosilo k teti v Šiško. Teta je delala v banki, tudi njen mož Janez je delal v banki, ni imela svojih otrok, za razliko od njene sestre, moje mame, ki jih je pridelala devet s tremi luzerji, prvi od petih sem bil iz tretje ture. Kosilo je bilo vedno enako, goveja juhica, solata, restan krompir z njenega vrta in mikroskopsko majhen košček mesa za babico, le poredko tudi zame, če pa je bila teta dobre volje, je babica dobila deci vina. Samo ob pol dvanajstih je bila vedno panika, ker je teta postala vsa živčna v strahu, da se ne bi srečala z Janezom, ki je prihajal od maše po obveznem obisku nobel oštarije v bližini cerkve. Vedno sva morala oditi prej in včasih sva dobila žetone za avtobus. Nekoč pa smo se vseeno srečali na stopnišču, niti pogledal naju ni, spodaj sem še ujel, kako je zalajal na teto: ti kurbin sinovi pa ne bodo hodili k meni na obiske! Štirideset let kasneje me je teta prosila, da jo obiščem, vsa solzna s šklepetajočo protezo me je pričakala na vratih, hčeri je podarila zlat prstan in verižico iz ohridskih biserov, Janez pa se je umaknil na balkon, ves sesut in sfukan, v flekasto poscanih hlačah je gledal nekam v prazno, kot pravi zjebani kurbin sin.

STORI DRUGIM, KAR BI HOTEL, DA DRUGI STORIJO TEBI

Moj krstni boter drži steklenico vina v roki in nazdravlja, mama prihaja skoraj vsako noč in zahteva, da jo vozim okoli v starem Fordu Escortu, južni veter in selitve, kome in vodeni pilot, dolgo sem čakal, da bo moja roka večja od očetove, mavrična vrata svetega nikoli, grbasta babica in voziček za dvojčka, potem sem počakal pravi trenutek in ga zbil na tla, otroci se igrajo v mestnem parku, v belem, golobi se prepirajo za drobtine, ležal je na tleh kot kakšen kurbin sin, ko sem ga šutil v glavo, in oprosti nam naše grehe, držal sem se besed Jezusa Kristusa: stori drugim, kar bi hotel, da drugi storijo tebi, ali pa je to pred njim rekel Konfucij, samo potem se otroci spremenijo v golobe in vse je samo še trgovina, ker je jeba, če zanikuješ Boga, preveč, potem JE, ker oče je meni to storil ne vem kolikokrat, seveda pa, ni besed.

SPOMIN KOT NOŽ

Sredi noči me je prebudil nož v vodi, kače so zapustile streho hiše brez korenin, ujet, kamne jem, besede so zaprte v knjige, slike v muzeje, šoferji v svoje tovornjake, otrok se je zbral zaprtih oči, kje so moja krila se je spraševal v snu, golobja glava je razmesarjena ležala v travi, za trenutek umreš, niti predaja ni, senca sence si, jezdec v puščavi in tam sta oba,

Foto: Alexas Photos

tujca brez obraza, kako sem ju preziral in sovražil, vžgano je, ni odpuščanja, čakaš na jutro, oblaki svinčenih podob, spet se vrne vsa napetost, goli, uničujoči strah, spet se plaziš po tleh in ližeš kri samice, ki te je izdala, pepelnato nebo, vreščanje samotne ptice, čas drsi skozi špranje spomina, ta kurbin sin mi bo znova razčefukal možgane in ona bo stala tam in se smejala, smejala.

KAM SE SKRIJEJO METULJI PRED DEŽJEM?

Kot kurbin sin ves čas sem bežal, tam v temnici je bilo temno, Dragica pa na drugi strani zidov, bežal sem pred vsem, pred matko, večno zapitim fotrom, pred svetom in sabo, teh zidov ni, odmisliš jih lahko, res sem bil dober v teku, treniral sem za veliko tekmovanje, garal, samo zapri oči, jaz ti ga bom nadrkala, daj, predstavljaš si, čutiš mojo roko, tisti betonski pogradi in štirinajst luknjic v steni ječe, a čutiš, a čutiš, kako ga zarineš v mojo vlažno pičko, ki te čaka, so rekli, daj premagaj zunanje, za nas grajske, a ti paše, povej, ti paše, daj zarini, zabij mi ga do grla, startal sem kot nor, bil pred ostalimi veliko metrov, daj, daj me močnejše, mater, do konca me nabijaj, daj me, daj, prekleti, potem pa, ustavil sem se tik pred ciljem, vse sem spustil mimo, ti je prišlo, daj povej, prekleti pankrt, vzgojiteljeva težka roka mi je izbila dva prednja zoba, je bilo dobro, ti je pasalo, imel sem štirinajst let in nisem rasel več, veš, ko bova zunaj, ne verjemi, da me je pofukal cel samski dom, imel sem štirinajst let in bil najbolj osamljen fant, ki se je spraševal: kam se skrijejo metulji pred dežjem?

vesoljni veter
zatrese črno krošnjo
padajo zvezde

Ob zori slap svetlobe prekriva prosojno visečo tančico, slepi metulji objemajo drevesa, ostri robovi sveta, podobe rajajo pesem mladosti, pesem pozabe, zastava sonca na pol droga, roka krčevito tipa in išče za izgubljenim jutri, rojstvo je slovo, ledeni ogenj ugaša, v naročje mehko padajo jutranje zvezde.

POMARANČE V JESENI

Draga, daj mi
tisto malo sreče,
ki buhti iz tvojih misli,
ko ti kri po žilah steče
in ko so občutki kisli.
Daj, ponudi mi sladkobo,
ki je toliko premoreš,
ko te s tira vrže nekaj,
česar imeti še ne moreš.
Daj mi vedro pomaranč,
da jih bom olupil zate,
ko bom čakal sladki svet,
ki tako spominja nate.
V tem času rasti z mano.
Dihaj v hladni tej jeseni,
ko ponujaš mi omamo,
ki umira sproti v meni.
Tvoj zaklad ni slaba šala,
ki jo boš naprej podala.
Tvoj zaklad so skrite želje,
da bi sama ne ostala.
Zdaj pokliči me k sebi
in odpri sladkosti svoje.
Skrij se že globoko v meni
in odpri vse žarke moje.
Kakor vino, ki se peni,
se razlij po prsih mojih ...
Pomaranče v jeseni
naj čepijo v mislih tvojih.

Ajva Art Ajva

Ne vem kaj pomeni muleskulus
toda izrekel sem
zame kaj bi pomenilo
sklepi na telesu ali sklepi nasploh
izrekel sem
in bilo je
pomenilo je
izrecite muleskulus
in mogoče boste začutili
nikoli ne veste kaj bo
lahko si rečete bilo je
kaj bo
pa ne vem

Edin

klošarski volivec

sem šel na volišče
prispel na smetišče
doživel pravo gnojišče
ostal na jebišču
pristal na sodišču
obsedel na zaporniškem dvorišču

Benjamin MantaQi-Chi

cena

pridi
nasloni svojo praznino na polne police
pridi med vikendom
po znižano odrešenje

pridi po popolnost
in ko vidiš da ne obstaja –
pridi po vino
da pozabiš na njo

pridi po sebe
po svetleč nasmeh
skrbno zložen v labirintu
kjer najdeš vse
kar mimogrede ne potrebuješ –
ampak poglej kako se blešči
brezvsebinska embalaža

pridi
zapolni svoj primanjkljaj
s kosi trupel na žaru
zatlači si jih po goltancu v grobišče
ki mu praviš telo
in ko ti odpove
pridi po zdravje
pridi po svoj križ
ki bi te pod sabo zdrobil že davno
če bi le vedel
resnično ceno zanj

Tjaša Plaznik

POLJE ČASTI, 29. DEL

Ko je um izgubljen v ekstazi, ni pogojev za samorefleksijo, za samospraševanje. Ne postavljaš si vprašanj. Ne misliš. Čutiš.
(Donatien Gran)

Luka že skoraj dva meseca živi v terapevtski skupnosti Projekt Človek v Sopotnici nad Škofjo Loko. Terapevtska skupnost (TS) je prvi del klasičnega programa rehabilitacije zasvojenosti. V program terapevtske skupnosti se vključijo posamezniki po opravljenih uvodnih pogovorih v sprejemnih centrih. Namen sprejemnega centra je, da se vzpostavi prvi stik s tistimi, ki imajo težave z zasvojenostjo. Na podlagi njihovih želja in potreb potem skupaj iščejo ustrezne oblike pomoči. Tistim, ki potrebujejo daljšo terapevtsko obravnavo (stanovanjsko obliko programa), pomagajo vzpostaviti abstinenco od vseh psihoaktivnih snovi in vse potrebno za vključitev v program.

Za druge je na voljo ambulantna oblika programa. To pomeni, da enkrat tedensko prihajajo na pogovore v sprejemni center, kjer na podlagi individualnega terapevtskega načrta zastavijo zanje pomembne cilje, vezane na različna življenjska področja, delavci pa jim pri tem pomagajo na sočuten in podporen način. Svetujejo, usmerjajo in pomagajo jim ozaveštevati, kaj jih pri doseganju ciljev ovira. Poleg tega opravljajo nenapovedana urinska testiranja in – kadar je to potrebno – svetujejo oz. vabijo k sodelovanju s svojci. V sprejemnem centru delajo tudi s svojci zasvojenih. Dajejo ustrezne informacije o zasvojenosti in jim svetujejo, jih podpirajo, saj zasvojenost vpliva tako na ožjo in širšo družino kot na socialno mrežo zasvojenega.

Svojcem, ki izrazijo potrebo po podpori pri spoprijemanju z zasvojenostjo, je ravno tako na voljo ambulantna oblika programa. Zavedajo se naraščajočih težav, s katerimi se srečujejo mladostniki, zato je v okviru sprejemnih centrov na voljo pomoč tudi mladim in njihovim svojcem (razen v Ljubljani, kjer poteka samostojni program za otroke in mladostnike). Redno sodelujejo tudi z zavodi za prestajanje kazni, saj jim je pomembno, da je njihova pomoč dostopna tistim, ki jo res potrebujejo.

TS je v mirnem okolju v Sopotnici pri Škofji Loki od leta 1998. Je posebna, visoko strukturirana oblika stanovanjske skupine, prilagojena rehabilitaciji zasvojenih. Pomeni varno okolje brez psihoaktivnih substanc in nadomestno družino, ki posameznika podpira pri vzdrževanju abstinence in spreminjanju življenjskih vzorcev in navad. V terapevtsko skupnost so vključena tako dekleta kot fantje. Program TS traja okvirno 14 mesecev (program je prilagojen potrebam posameznika). Po uspešnem zaključku uporabniki nadaljujejo svojo pot urejanja socialne rehabilitacije še v drugem delu klasičnega programa – v Centru za reintegracijo, ki je v Ljubljani. Center za reintegracijo je zaključna faza celostne rehabilitacije za posameznike, ki imajo težave z odvisnostjo. V tem delu programa se postavljajo temelji za aktivno življenje brez drog, kjer se vsak posameznik preizkuša v vsakodnevnih bolj ali manj stresnih situacijah. Program je namenjen vsem, ki so končali nek program rehabilitacije, a se spoprijemajo s težavami pri vključevanju v družbo in potrebujejo podporo pri vzdrževanju abstinence, iskanju zaposlitve, šolanju, navezovanju stikov in sklepanju novih/starih prijateljstev (»zdrave družbe«). Skupina za abstinentne je namenjena vsem, ki vzdržujejo abstinenco, želijo pa si pogovora v varnem in zaupnem okolju, kjer bodo lahko s posamezniki, ki imajo podobne težave, sprejeti, razumljeni in

Foto: Sandra Požun

podprti. Bistvo programa je, da vsak posameznik v zunanjem okolju uveljavi svoje osebne in odnosne spremembe.

Program Centra za reintegracijo vključuje delovne, terapevtske, športne in kulturne dejavnosti. Po uspešno opravljenem programu sledi zaključna slovesnost s podelitvijo diplom.

Vključitev v program je mogoča v stanovanjski ali ambulantni obliki in je odvisna od stanovanjskih kapacitet Društva Projekt Človek in od potreb ter zmožnosti uporabnika. Program v Centru za reintegracijo je razdeljen na dve podfazi: v prvi fazi je poudarek na stabilizaciji, vzpostavljanju oz. vzdrževanju ključnih življenjskih področij (telesna dejavnost, vključenost v družbo, preživljanje prostega časa, smiselno ravnanje s financami) in na vključevanju v zaposlitev. Uporabniki so vključeni v redne terapevtske dejavnosti. V drugi fazi se število aktivnosti v programu zmanjšuje sorazmerno z večanjem obveznosti in odgovornosti v zunanjem okolju. V Centru za reintegracijo, tako kot v drugih fazah in centrih Projekta Človek, je zelo pomembno tudi sodelovanje s svojci, saj se uporabniki vračajo v svoje domače okolje.

Program terapevtske skupnosti vključuje delovne, terapevtske, športne, kulturne, družabne in prostočasne dejavnosti. Četudi izvajajo program terapevtske skupnosti v odmaknjenem okolju Sopotnice pri Škofji Loki, člani skupnosti ne pretrgajo stika z zunanjim okoljem. Že od začetka bivanja v terapevtski skupnosti samostojno urejajo vse zanje pomembne stvari (npr. podaljševanje soc. pomoči, obiske pri svetovalcih na CSD, zavodu za zaposlovanje ipd.). Njihovi izhodi potekajo sprva ob spremstvu starejših članov skupnosti, kasneje pa odhajajo na izhode samostojno. Terapevtska skupnost deluje 24 ur na dan, vse dni v letu. Delovanje programa zahteva stalno prisotnost delavcev. V terapevtski skupnosti, tako kot v drugih centrih Projekta Človek, izvajajo vzporedno terapevtsko delo s starši, partnerji, sorojenci in drugimi bližnjimi osebami. Starši imajo ločene terapevtske skupine in seminarje, skupaj pa se srečajo na t. i. enodružinskih in večdružinskih srečanjih.

Vir: Projekt Človek

Erazem

PODPORNO DELO Z ROMSKO POPULACIJO

V letu 2024 nas je Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti RS ponovno podprlo v okviru javnega razpisa za sofinanciranje projektov s področja enakosti žensk in moških, kjer smo uspešno prijavi projekt Podporno delo z romskimi ženskami in moškimi z namenom zmanjševanja neenakosti in krepitev virov moči.

Namen projekta je organiziranje različnih dejavnosti, ki so usmerjene v podporo in krepitev Rominj in Romov, ki so ena najbolj ranljivih in socialno izključenih populacij tako na lokalni kot na nacionalni ravni. Projekt smo izvajali v prostorih društva KU na Preradovičevi 17a in terensko v okolju, kjer Rominje in Romi živijo. Prav tako je namen projekta zmanjšanje spolne neenakosti znotraj posameznih družinskih skupnosti ter tudi v širši lokalni skupnosti (zlasti na področju reproduktivnega dela), zmanjšanje neenakosti v dostopu do zdravstvenih storitev za Rominje, izboljšanje ekonomskega in socialnega statusa, krepitev na področju starševskih kompetenc in spodbujanje iskanja zaposlitve. Rominjam omogočamo opravljanje prostovoljskega dela kot mehak način vstopa na trg dela, na društvu pa imamo v okviru drugega programa redno zaposleni dve Rominji preko javnih del. Velik pomen vidimo tudi v delu z lokalno skupnostjo in zmanjševanju stigmatizacije večinske populacije do Rominj in romske skupnosti. Pomen projekta je tudi dvig socialnega in kulturnega kapitala ter krepitev na področju vključevanja v običajne dejavnosti, ki jih skupnost izvaja za vse občane, a se Rominje in Romi v večini primerov vanje ne vključujejo. V projekt smo vključili Rominje, ki so pogosto žrtve nasilja, brezdomne osebe, zaznavamo pridružene težave v duševnem zdravju, slabšo pismenost ali celo nepismenost. Pogosto se srečujejo z večkratno izključenostjo (ekonomsko, socialno, zdravstveno, stanovanjsko in izobrazbeno), ki terja veliko podpore ter pomoči pri obvladovanju življenjskih situacij. Usmerili smo se v zmanjševanje kompleksne neenakosti in diskriminacije (spolne/strukturne/etnične/verske) na način izboljšanja socialne vključenosti, podpore pri večji vključenosti v izobraževalni sistem in povečanih (z)možnosti za zaposljivost Rominj (medijske objave in povezovanje s službami v skupnosti).

Romska skupnost je sama po sebi zelo zaprta in nezaupljiva do tujcev. Dalj časa traja, da se vzpostavi zaupanje in da si v njihovo skupnost tudi sprejet. Z večletno prisotnostjo v naselju in kontinuiranim delom z romsko skupnostjo smo si njihovo zaupanje pridobili in za nas Rominje in Romi niso več »težko« dosegljivi uporabniki in uporabnice. O mariborskih Romih, kaj šele o Rominjah, se dolga leta sploh ni govorilo, kar kaže na skrb vzbujajočo nevidnost romske skupnosti v Mariboru. Za ciljno skupino je značilno, da se ne vključuje v že obstoječe običajne programe in dejavnosti, ki večinoma niso prilagojeni tako skrajno ranljivi populaciji. Za vse vključene uporabnice je značilna večkratna socialna izključenost in tako zaradi kompleksnosti nakopičenih težav na več področjih potrebujejo podporo, ki je usmerjena v vsakodnevne izzive ter se sproti odziva na potrebe v njihovem vsakdanu. Opažamo, da so v okolju, kjer izvajamo projekt, Rominje izrazito vezane izključno na domače okolje, ekonomsko in socialno so odvisne od partnerjeve in družinske mreže.

Rominje so prav tako pogosto izključene iz obstoječih zdravstvenih in socialnih služb, nimajo stikov z institucijami, izključene so iz formalnih in neformalnih mrež, niso izobražene (večina nima dokončane niti osnovne šole

Skupina in (mesečni) obisk patronažne službe

Foto: Anja Čuš

rednega ali prilagojenega programa), pogosta je prisotnost nezdravega življenjskega sloga, zaradi česar so tudi pri tej populaciji zelo pogoste različne zdravstvene težave. Zaznavamo, da v romski skupnosti manjka zgledov, kjer ženska ne pripada moškemu, kjer ni samoumevno, da partner in njegova družina lahko izvajajo nasilje nad žensko, da je spolnost v domeni moškega ipd., zato menimo, da je treba oblikovati zglede, ki bodo takšna prepričanja razbijali, postavljali pod vprašaj in na daljši rok spreminjali vedenje. Pogosto so tudi Romi v stiski, saj romska skupnost a priori od njih pričakuje, da bodo prevzeli vlogo moškega, moža, sina, očeta, ki bo zadovoljeval kriterije in pričakovanja skupnosti. Obenem pa je tudi večina Romov nižje izobražena od večinske populacije, ima pomanjkanje informacij in so slabše pismeni. Ciljno skupino predstavljajo ženske in moški pripadniki romske skupnosti, ki v večini primerov živijo v večstanovanjskem naselju na Preradovičevi in Murkovi ulici v Mariboru. Gre za naselje izključno neprofitnih stanovanj, večina stanovalcev nima dokončane niti OŠ, ima pogosto stik z organi pregona, je brezposelna in (ne)pismena in/ali ima intelektualne ovire, večina ima negativno izkušnjo sodelovanja s pristojnimi službami in so skrajno socialno izključeni. Poleg njih v ciljno skupino spadajo tudi druge romske ženske, ki so za nas izvedele po tako imenovani metodi snežne kepe (ustno od žensk, ki prihajajo na dejavnosti, oz. drugih oseb in organizacij v lokalni skupnosti).

Rominje, ki smo jih v projektu zajeli, so v starostnem razponu od 16 let dalje oz. po formalno končani osnovnošolski obvezi, zgornje starostne omejitve pa ne predvidevamo. Na podlagi večletnih izkušenj dela z romsko populacijo smo namreč spoznali, da večina Rominj ne nadaljuje izobraževanja v srednji šoli in se po končani osnovnošolski obvezi ne vključi v aktivne politike zaposlovanja ali druge oblike bodisi neformalnega bodisi formalnega izobraževanja oz. se ne zaposli. Večina ostaja v primarnih družinah, postanejo prejemnice socialnih transferjev ali se poročijo in opravljajo predvsem reproduktivno delo. Zato menimo, da je nujno treba zagotavljati takšne dejavnosti, ki bodo zanimive tudi za to starostno skupino (mlajše Rominje), saj je to eden ključnih načinov, kako ostanemo v stiku z omenjeno populacijo in jih obdržimo aktivne ter vključene v širši družbeni sistem. Ciljno skupino tako tvorijo Rominje, pri katerih lahko govorimo o intersekciji etničnosti, spola in razreda.

Ciljno skupino sestavljajo tudi moški predstavniki romske skupnosti (v nadaljevanju Romi), ki živijo v prej omenjenem naselju in so polnoletni, ki že imajo ustvarjeno družino, nastopajo v vlogah očetov, možev, sinov in s katerimi že imamo, skozi druge programe, razvit (delovni) odnos. Kot smo že omenili, so pogosto tudi Romi v stiski, saj je romska

skupnost zelo močno strukturirana in izrazito vpliva na vsakdanje življenje. Prvi sin se na primer težje preseli od svoje družine in si drugje ustvari življenje, ker mora poskrbeti za svoje starše in mlajše sorojence, če živijo doma. V primeru, da mu uspe, da si družino ustvari na drugem naslovu, je le to pogosto spet vezano na sorodnike, ki ga nato tam nadzorujejo in poročajo staršem. Prav tako pri ločitvi nima proste izbire, o tem odloča skupnost, romski svet. Če pride do ločitve, pa mu ta v zelo kratkem času ustvari novo družino. Opažamo, da romski fantje že zelo zgodaj prevzamejo družinske vzorce, da imajo nadmoč nad žensko, da bodo oni posedovali svojo »ženo« in z njo lahko ravnali, kakor jim bo volja. Prav tako imajo idejo, da ne bodo vključeni v t. i. reproduktivno delo in da bo to v celoti v domeni ženske.

Metode dela, po katerih delujemo, so prilagojene ranljivi in izključeni populaciji, osebam, ki imajo veliko negativnih izkušenj v odnosih s strokovnim kadrom, so nezaupljive (zaradi preteklih izkušenj) in jih pogosto obdajajo občutki nemoči. Metode dela smo razvijali skozi večletno delovanje društva in na podlagi izkušenj dela z ranljivimi skupinami.

V okviru projekta smo tako med drugim organizirali tudi tridnevni izlet v Sarajevo. Izleta se je udeležilo trinajst Rominj. »Bilo je zelo zabavno, ker smo bili ena velika skupina punc. Imeli smo se fajn. Jedli smo dobre sladice in pili zelo dober sok.« (Adelina)

»Bilo je lepo. Bila sem zelo vesela, da smo šli na tržnico, da sem si lahko kupila zavese.« (Sabina)

»Ta izlet sem celo leto čakala, kamor gredo Kralji, grem jaz.« (Sevdije)

Za večino je bila to enkratna izkušnja, prva »ločitev« od družine, večina je prvič odšla na izlet, ne da bi bil ta vezan na ožjo ali razširjeno družino. Pomembno se nam je zdelo, da destinacijo izberejo same. Tudi v Sarajevu smo se ravnale po njihovih interesih, obiskale smo Ciglane in upoštevale njihove nasvete pri izbiri restavracij.

Obisk Sarajeva

Foto: Mojca Bizjak

Obisk Trikotne jase v okviru moške skupine

Foto: Jana Bedrač

09
KRALJI
ULICE

V okviru projekta pa smo vzpostavili tudi t. i. moško skupino, s katero se redno srečujemo vsak četrtek in organiziramo različne dejavnosti. V mesecu septembru smo izpeljali pohod na Pohorje.

V programu namenjamo posebno pozornost tudi mladostnicam, ki so že zaključile šolanje ali pa so izpadle iz šolskega sistema. Z dejavnostmi se usmerjamo v povečanje obveščanja, pridobivanje pozitivnih izkušenj in večanje možnosti oziroma priložnosti. Tako smo tudi na skupini za mladostnice poudarek dajali zdravemu načinu življenja in jih aktivno vključevali v bolj zdrav način življenja preko izvajanja njim zanimivih dejavnosti, kot so sprehodi, pripravljanje zdravih obrokov, plesne delavnice, kopanje na Mariborskem otoku itn. Posebno pozornost smo namenili ozaveščanju mladostnic o kontracepciji, pomoči pri izbiri ginekologa in spremstvu na ginekološke preglede. Dvaindvajsetega junija smo se na željo mladostnic odpravili tudi na celodnevni izlet v Zagreb, kjer smo obiskali živalski vrt. Izleta se je udeležilo pet mladih Rominj. Vse so bile zelo vesele, da so se izleta lahko udeležile brez spremstva staršev ali starejših sorodnikov. Ena od njih je ugotovila, da še nikoli ni bila v živalskem vrtu.

»Prvič sem bila v živalskem vrtu. Bilo je ful fajn. Najbolj všeč mi je bil lev.« (Zada, 21 let)

»Bilo je zelo lepo. Fajn smo se imeli. Šli smo s prijateljicami. Videli smo vse živali. Jedle smo sladoled, bilo je, kot bi se vrnila v otroštvo. Ob koncu dneva smo bile zelo utrujene.« (Edisa, 19 let)

Jana Bedrač in Ajda Gostinčar

**SPOZNALA JE ANGELA VETRA IN DOBILA NASMEH ŽALOSTI.
JAZ PA IZ DNEVA V DAN NIMAM NIČ SVOJEGA.**

VILJAMS

Lan Lenart

PO NESKONČNI SINJINI, 3. DEL

Oče, s to izpovedjo želim, da se oba rešiva spon, ki so naju dušile.

Skratka, bil sem prepričan (in sem še danes), da sem bil v UKC Polje zaprt z več ali manj zdravo glavo. To pišem, ker zatrdno vem, da sem po tej grozni izkušnji izginil z obličja zemlje. Ko sem odslužil »ječo« in sem se moral vrniti v normalno svobodno življenje, sem postal žival. Vsi ljudje, in žal tudi živali, so mi postali sovražniki. Pričel sem funkcionirati nagonsko, instinktivno, podzavestno. Ko sem prišel v ta grozni svet, sem prvič izgubil stik z realnostjo, moje misli niso bile več moje, ampak je bil to le grob instinkt živali v človeku. Šlo je za moje dostojanstvo, preživetje in ponos. To je bil svet strašne izgube, žalosti po človeku, ki je bil prej v meni. Stika z realnostjo nisem izgubil ob konfliktu z mamo in očetom, temveč po tej grozni izkušnji na psihiatriji. Svojih misli nisem mogel več kontrolirati.

Ob teh besedah se spomnim gospoda, ki je bil z mano na istem oddelku, s štrcljem namesto leve roke. Nenehno je prepeval tisto »Polje, kdo bo tebe ljubil«. On prav gotovo ne, in tudi jaz zagotovo ne. Vam prepuščam v razsodbo, dr. Krajc, morda imam »uvid« v svojo bolezen, kot pravite vi, ravno zato, ker mi je bila bolezen, stanje ali kar koli že, povzročena na umeten način, ali bolje, na način prisilnega jopiča.

»Čudni časi so. Otroci ne ubogajo več staršev in vsi že pišejo knjige.«
Mark Tulij Cicero

Ko sem bil prvič v Polju, me je v enem izmed najhujših trenutkov, ko se nisem mogel vzravhati in stati na miru zaradi prevelike doze zdravil, simpatični »južni brat« vprašal: »Pa šta rade sa tobom, svaki dan si lošiji.« Preden sem šel prvič v Polje, sem doma našel revijo z golimi moškimi. Še pred tem je oče domov pripeljal sodelavca, ki je deloval ženstveno. Na kilometre daleč se mu je videlo, da je homoseksualec. Revijo sem pokazal očetu in branil se je, da jo je očitno pozabil sodelavec. Ne me basat! Zakaj bi mu jo sodelavec sploh kazal in pustil? Čudno. Oba, oče in mama, sta znikala, da bi bil oče homoseksualec. Vedel sem, da mi lažeta, zato sem bil zelo jezen na njiju. Obenem pa sem se začel počutiti ogroženega, saj sem bil prepričan, da se zdaj onadva sprašujeta, ali sem morda jaz homoseksualec.

Tega, da se je prišel oče tiste usodne noči pogovoriti z menoj in da sem ga udaril, se ne spomniva ne jaz ne mama. Kar pa po vsej verjetnosti pomeni, da se je oče s tem le tolažil.

Vedno bolj sem se počutil ogroženega, v teh časih so bili homoseksualci tabu oziroma so se iz njih kvečjemu norčevali, dogajale pa so se jim tudi zelo grozne reči. Tudi če bi bil očeta udaril, bi si on to zaslužil, saj je tako kot mama zanimal svojo homoseksualnost. Izkoristila, izrabila in zlorabila sta sinovo ljubezen do staršev. Oče mi je, če skrajšam pripoved, zaradi lastnega občutka ogroženosti »zrihtal« drugega psihiatra, ker mu moj ni bil všeč. Žal je želel upravljati z mojim življenjem. S tem ko sem začel hoditi v psihiatrično bolnišnico, sem postal ožigosan. Takrat so bili namreč stigmatizirani tudi ljudje, ki so hodili k psihiatrom. Dobil sem status norca, oče pa se ni nikdar soočil s svojo homoseksualnostjo. On je potreboval psihiatra, ne pa jaz.

Pozabil sem povedati še naslednje. Zgodilo se je na hodniku med čakanjem na dežurnega zdravnika. Kot sem že povedal, sta me pripeljala policist in policistka, nekaj trenutkov smo čakali na hodniku, nato pa je policist odšel. Policistka se mi je zdela privlačna, nenadzorovano sem jo opazoval. Še vedno sem bil v pižami in z vklenjenimi rokami na hrbtu. Sedela sva tesno drug ob drugem. Njena bližina in opazovanje njenega videza sta mi povzročila močno erekcijo. Pričel sem se nagibati k njenemu vratu, da bi jo poljubil. Šepnila je: »Lan, daj«, toda ravno takrat se je vrnil policist in naju prekinil. Nato sem s hudo erekcijo vstopil k dežurnemu zdravniku.

Še nekaj me pesti. Ker se dolga leta nisem mogel pobrati in normalno zaživeti, sem moral spet v Polje. Tokrat so me obiskali neki uradni ljudje, sodnica oziroma predstavnik zakona, predstavnik psihiatrije itn. Spraševali so me marsikaj. Tudi to, če sem pretepel mamo. Počutil sem se zelo klavarno, ogroženo in uničeno. Imel sem občutek, da je moje življenje ena sama morasta farsa, zato sem na po mojem mnenju neumno vprašanje odgovoril z neumnim odgovorom in jim seveda pritrdil, da sem jo. Postal sem popolnoma ravnodušen do okolice in farso sem porival do absurda.

Bog mi je priča in vsa moja družina, da tega nisem storil. Sem pa zapisnik o vsem tem dobil po pošti domov. Ko se je oče seznanil z vsebino, mi je svetoval, naj poiščem sodnico in ji povem, da je to laž in napaka. Poiskal sem jo, vendar mi po vsej verjetnosti ni verjela, saj mi je odvrnila, da moje izjave ne more popraviti, razen če bi jih tožil. Žalostno je, da imam zdaj neke v svojem dosjeju ali registru zapisano to nesrečno izjavo, ki sem jo izrekel v navalu jeze in absurda.

Da obrazložim še to, zakaj so me zaprli v kletko na zaprtem oddelku. Zaradi vsega, kar se mi je dogajalo, sem pri kosilu iz protesta prevrnil lonec juhe. Seveda sem pazil, da z vročo juho nisem polil drugih pacientov. Pač, svojo jezo in protest sem žal izrazil na ta uporniški način.

Ob pregledu čtiva sem se spomnil še nečesa. Zaljubil sem se v psihiatrinjo, h kateri sem hodil na pogovore. Mislim, da se je tudi ona vame. Po enem izmed pogovorov je na koncu stopila pred vrata in mi preprečila izhod. Roke je sklenila za hrbtom, nogo pa naslonila na vrata. Nepremično me je gledala v oči in se mi nasmihala. Trajalo je nekaj trenutkov, tako da sem razumel, kaj je hotela doseči. Bil sem mlad in neizkušen, kljub zaljubljenosti si nisem upal v to smer, saj je bila dosti starejša od mene, čeprav lepa, poleg tega pa sem imel tudi probleme in nasploh se mi ni zdelo pravilno in primerno, saj mi je predstavljala avtoriteto. Bojda je oče prav z njo govoril, ko je prišlo do konflikta med menoj in mamo. Predvidevam, da mu je ona svetovala, naj pokliče policijo. Je šlo morda za tiho maščevanje? To, da so me odpeljali s policijo, je bilo namreč hudo prisilno dejanje. Že res, da sem mamo malo povlekel za lase, ampak saj se sploh ni zmenila za mojo stisko. Do teh dogodkov sem imel povsem čiste misli in normalno glavo.

Slišal sem, da danes ljudje postave s prisilo ne morejo kar tako odpeljati nekoga, ki ima morda samo stisko, ki bi se s pogovorom lahko odpravila ...

PEDER NA ULICI

Sklenil sem, da podelim svoje misli in občutke. Dolgo je trajalo, preden sem povedal, da sem peder. Ja, sedaj ne gre več težko z jezika, saj sem spoznal, da sem s svojo iskrenostjo marsikdaj našel dušo, ki si je želela stik z moškim. Vedno se je začelo z dotiki. Še posebej me privlačijo fantje, ki nosijo bele nogavice. In tistih na ulici, ki prosijo kovanček, je kar nekaj. Med njimi sem našel nekaj takih, ki so me, ko so izvedeli, kdo sem, radi pobožali po ritki, jaz pa se nisem branil. Večina njih želi samo stik, brez komunikacije. Sprejemem. Razumem jih, saj je še vedno v družbi prisotna stigma. Sklenil sem, da Kraljem dam svoj prispevek, ne le tako, da vsak mesec kupim časopis, temveč da jih podprem pri vsem, kar koli že počnejo. Kdo sem jaz, da bi sodil?

Začel sem jih spoznavati v času korone, ko so bile gostilne zaprte. V trgovini sem kupil nekaj pirov in sedel na klopcu v parku. Ko sem imel dva v riti, se je jezik razvezal in pogovor je gladko stekel, zlasti ko sem delil z uličnimi legendami cigarete. Spoznal sem prenekatero zgodbo, in četudi do skrajnosti napihnjeno in izmišljeno, mi je bila všeč in sem ji dopustil obstoj. Vedno sem stremel k temu, da se nisem prevečkrat pogovarjal z isto osebo, saj sem želel spoznati vedno kaj novega, hkrati pa previdno vzbuditi pozornost in mogoče naklonjenost.

Pred tem obdobjem *lockdowna* sem visel na glavni postaji, kamor še sedaj rad zaidem na pivo, dva, tri ter opazujem moške in dogajanje na ulici. Privlači me spontanost. Všeč so mi preprosti ljudje, ki kljub svoji pomanjkljivosti vzdržujejo vsaj osnovno higieno. Z veseljem pristanem, ko kdo prisede k moji mizi, mu plačam pivo in pogovor steče. Ko je prehladno, se s terase poberem za šank in tam nadaljujem svoj ritual pitja, opazovanja. Najboljše v popoldnevu vedno pride, ko sem že precej nalit. Takrat se vedno kdo pojavi ob meni za šankom in čutim njegove roke. Če mi je simpatičen, se ga tudi jaz dotaknem. Fajn filing.

Enkrat se mi je zgodilo, da je pristopil za šank en starejši možakar. Popil sem že dve steklenici preveč, zato se nisem na nič oziral in naročil kar šank rundo. Navdušeno sprejeto – iz leve in desne. Ta možakar, ki je stal na moji desni, se je vneto začel pogovarjati z menoj, predpostavljam, da v prepričanju, da

Woem

bo dobil še kakšen kozarček. Tema je nekako pripeljala na osvajanje in možakar je začel pljuvati po homoseksualnosti. Najprej sem ga poslušal z nasmehom na obrazu, ko pa sem imel dovolj, sem prijazno odvrnil: »No, ravnokar ti je peder plačal pijačo, zdaj pa lahko greš.«

Človeku je v trenutku postalo žal. Začel se je opravičevati, da smo v redu ljudje in podobne. Ker se on ni umaknil, sem sam vzel pot pod noge.

Spet drugič sem naletel na nekoga, ki je večkrat poudaril, da je poročen, ko pa je izvedel, da sem gej, me je začel osvajati, božati ipd.

Spomnim se enega kralja ulice na klopci v parku Zvezda, ki mi je bil všeč, ko se je sezul in kazal noge v belih nogavicah. Sedel je z nekim sopivcem in oba sta bila noro pijana. Jaz pa tudi dovolj, da sem se usedel zraven in nastavljal roko, da se je ta simpatični dečko usedel nanjo. Čeprav je čutil, da se je moja roka pod njegovo rito premikala, ga to ni motilo in se ni umaknil, mene pa je itak rajcalo.

Tega fanta sem potem še dvakrat srečal na postaji. Enkrat je bil z nekim drugim prijateljem za šankom in mi je namigoval, drugič pa, ko sem na postaji zunaj kadil, mi je plastenko poskusil potisniti v ritko ter me spraševal, ali imam fanta.

Veliko zgodb je doživetih, veselim se pa tudi tistih, ki prihajajo.

Kraljevi osvajalec

MIRAGE

Bila je nedelja popoldan še v časih, ko sem dnevno spil ogromno vina in pojedel tona tablet. Ležal sem na postelji, ko sem zagledal pajka kakšen meter nad sabo. Kot v paralizi se nikakor nisem mogel premakniti, obenem pa se mi je zdelo, da mi bo pajek tako in tako padel na glavo in me pokončal. Postajal je neverjetno velik in se spuščal proti mojemu obrazu. Ni mi šlo v račun, kako je mogoče, da se medtem še vedno drži stropa. Seveda sem bil v resničnost prizora prepričan in noro prestrašen, videl sem vsako dlako na njem. Mislil sem si, da je gotovo strupen in nevaren in me bo zdaj zdaj ugriznil za

vrat. Naenkrat sem začutil, da se lahko premaknem, in skočil sem, kot da mi gre za življenje. Pajka sem nafiljal z blazino in ponorelo tolkel po njem, dokler se nisem zavedel smešnosti svojega početja. Seveda sem mislil samo nase, a kako je moralo biti strah šele pajkca, za katerega se je izkazalo, da ga ni nič skupaj. Na koncu mi ga je bilo zelo žal, a ta privid je bil kot iz more.

Robert Ž.

NEK AJ

CESTNIH

PA ZAKAJ?

Od nekaj verjamem v reinkarnacijo, enostavno vem, da obstaja, enako velja za karmični dolg, dušno pogodbo, zaobljube iz preteklih življenj ... Tema je zelo obširna, zato ne bom šla v detajle. Vem, da sem stara duša, nekaj življenj je že za mano, ampak še vedno pridejo trenutki, ko se vprašam »Pa zakaj se to glih men dogaja?« ali pa »Komu sem tolk hudega naredila, da se mi dogaja to in to?«. In ko mine obdobje samosmiljenja, takrat vem, da se vse dogaja z razlogom in življenje postane takoj lažje. Priporočam vsem tistim, ki si zastavljate enaka vprašanja, raziščite malo več na to temo in dobili boste veliko odgovorov, zakaj, kje, kako, kdaj, predvsem pa se vam bo življenje spremenilo.

Nina Stepanović

ONEMEL JE!

Včasih je mislil, da mora izraziti vse, kar čuti, a ga je življenje močno prizadelo. Zgradi si obrambni zid, da ga ljudje ne morejo več prizadeti, da nimajo več moči nad njim in njegovimi mislimi, ko se pritisk spet začne. Takrat postane tiho in gre v svoj svet iluzij in samote. Začne skrivati svoje občutke in postane brezsrčen. Otrpne. Izgubi se v svojih mislih. Pride faza »navajen sem«. Ne zaveda se, a postane tako šibak, da mu ni mar ne zase ne za okolico. Preprosto preneha s svojim življenjem. In obstane tiho.

Prettyboy43

PRIPROŠNJA

O, Marija, mati božja, pomagaj mi, Jezus, usliši mojo prošnjo, daj mi moč in snago vso, da trpljenje mi odnese. O moj Bog, vse vidiš ti, kaj na zemlji se godi, revežev je vse več. Jezus pridi nam v pomoč.

Kaja

113

Brezdomec kliče policiste, ker so mu ukradli deko, kovter. Policija pride in reče: »A zato ste klicali? Kupite si nove stvari.« Ulica je pa še vedno mrzla, tuja.

Iva Tisa

GORENJSKA SCHRINK SPA POLETNE POČITNICE

Prejšnji mesec sem bil na psihiatriji v Begunjah, praktično v toplicah. Bil sem razsoljen, potreboval sem 10 g dodatne soli na dan in bil zelo utrujen, saj sem zadnjih šest let sam skrbel za očeta. *Viva sclerosys, crazies, protesys, trombosys in Gorenjska shrink spa.*

Robert Žerjav

LIUBEZENSKA ZGODBA

Iskala te bom in našla, prosil me boš za milost, mučila te bom v postelji, te gnjavila, jokaj boš in brisal boš solze. Prosil me boš, naj odidem. Ko te bom dovolj izmučila, bom odšla. Tvoja gripa.

Kaja

VARUH KOKAINA

Vzela sem iglo, v roko je smuknila kot v morje sidro, kot bi v ladjo vdrla voda, ni bila več ista moja soba, kot bi bila druga doba. Ali sem razjezila nekoga in ga povabila z vnosom substance iz groba? Glas mi je potihoma prigovarjal v ušesa in moja energija peša oziroma mi jemlje del telesa. Kot nora hotela sem ji ubežati in nisem si upala na istem mestu ostati. Nisem vedela, kaj bi razen opiatov pomagalo, da zla in teme bi se otresla, da psiha kot prej bi se unesla. Še sedaj mi ni uspelo razvozlati, ali je to morda varuh kokaina, ki ne dovoli, da izkorišča prevelika se količina.

Plavolaska

ŽELJA

Želja je bila dolgo v meni. Želja po lepem. Naj bo to koš pohištva, torbica, kakšno negovalno mleko za telo. Ja, želja. Sedaj nimam želja. Nimam osnovnega. Nimam bunde in nimam čevljev. Nimam puloverja za mrzle dni. Nimam želja, saj niso nikamor odšle, imam potrebo. Se toplo obleči in obuti. Da me ne bo zeblo. Da ne zbolim. Morda bo kdo doniral. V naš Šik butik. Bodite dobro.

Xena

TEŽAK

Kako težko je shajati, če je človek čudak, sploh če je njegov značaj težak in je tak kot stokratni bedak. V moji družbi je redkokateri tak, čeprav težak je lahko vsak, ko popije litrco ali dve, jaz bi za tako osebo naredila reklamni plakat, tekmovanje, kdo ga prej spravi spat, ker je tako težak, da prenašat ga ne more vsak, zmagovalec dobi nagrado takisto kot zlatarne tat, ko ga osebno srečaš, se samo vprašaš, kva mu je, da je tako težak. Hodim po hodniku in razmišljam o prepovedanem oddelku. Enkrat je v redu glede počutja vse, ko drugič mi slab odnos s sopacienti vse podre – in vse bolj težko je. Izzivajo, žalijo, ko opomniš, ne nehajo, kot da jim po glavi gredo misli zle. Dostikrat se brzdaš, da ti v glavi ne zavre.

Plavolaska

ANEKDOTE IZ PRODAJE

OPAZKA

Ponužanje časopisa je moj vir preživetja. Je moja plačilna pomoč. Ne glede na vreme, ne glede na letni čas. Zamerim društvu, da je pri evidenci, kdaj časopisa zmanjka, tako površno. Ostali smo brez Kraljev, ker jih bodo šele pripeljali. Pa se vprašam sam pri sebi, zakaj jih niso naročili za petek, ne za ponedeljek. Pač bi prešteli prej in opazili, da jih ni dovolj. Moj delovni dan in zaslužek je nič. Hvala zaposlenim za zelo grd odnos do nas prodajalcev.

Razočarani Perica

(Novi izvodi časopisa so prispeli z enourno zamudo. Opravičujemo se vsem, ki ste morali čakati. Uredništvo)

POTICA

Po sprehajanju po trgovini se mi pogled ustavi na poticah, ki jih je prodajala gospa. Jih gledam, a sem žal premalo časopisa prodala, da bi si jo lahko privoščila. S težkim srcem sem požrla slino z mislimi na potico. V kratkem pa pride k meni nek gospod. Vpraša me, če mi sme podariti koš potice od gospe, ki jih prodaja. Bila sem šokirana, kako je angel poslal tega gospoda, da mi prinese prav »to« potico, ki sem jo prej opazovala. Vzkliknila sem: »Z veseljem vzamem, pa hvala vam za vašo dobroto in srečno.« Tako je bila nenadoma moja želja izpolnjena.

Kaja

DAR

Bilo je izredno vroče in soparno popoldne. Kot vsak dan sem se kljub nejevolji, ki sta jo povzročali vročina in praznina v denarnici, odpravila poskusit srečo s tekočimi izvodi Kraljev ulice. Očitno ni neznosna sparina vplivala le na moje počutje, saj sta bili nervoza in slaba volja mimoidočih otipljivi, zato mi ponujanje ni šlo ravno od rok in skoraj sem se že vdala. »Kakšen beden dan,« mi je rojilo po glavi. A vseeno je v meni nekaj govorilo, naj vztrajam. Poslušala sem notranji glas, ki se je obrestoval. Gospe sem ponudila časopis in z velikim nasmeškom se mi je približala. Začeli sva klepetati. Njena mirnost in pozitivna, ki jo je obdajala, sta me spravili v boljšo voljo. »Samo v trgovino skočim prej, ko opravim nakup, bom pa eno vzela,« je rekla in izginila med trgovinske police. Ni dolgo trajalo, ko je z dvema polnima vrečkama izstopila iz nje. Vzela je izvod in predme postavila eno od obeh vreč ter mi z nasmeškom rekla: »To je zate. Upam, da ti bo všeč in da ti bo polepšalo dan. Srečno, se vidiva prihodnji mesec.« Nisem si mogla kaj in sem takoj pokukala v vrečko, ki je bila polna dobrot. Priznati moram, da mi je kar zakrulilo v želodcu ob pogledu na zame izbrana živila, čeprav nisem bila lačna. Gospe bi se rada iz srca zahvalila, saj ne le da mi je napolnila hladilnik, ampak tudi polepšala dan, za katerega sem bila prepričana, da bo klavrn.

Špela

OSEMDESET ODSOTKOV

Opazam, da je čedalje manj prodajalcev Kraljev. Prej je bil pred vsako trgovino na parkirišču vsaj en, če ne celo več, zdaj pa jih ni. Seveda so se stvari v zadnjem času zelo spremenile, imamo samo še bogate in revne, srednjega sloja ni več. V bistvu imamo bogate in zelo bogate in revne in zelo revne. Cene osnovnih življenjskih potrebščin so iz dneva v dan višje, tako da si mnogi, ki so prej namenili dva evra za časopis, zdaj tega ne morejo več privoščiti! Pred dnevi sem odšla v banko in zgrožena ugotovila, da sem pred štirimi meseci za vodenje čisto osnovnega bančnega računa, brez kreditnih kartic, limita ipd., dobim le nakazilo in ga v parih delih dvignem na bankomatu, nimam nobenih drugih transakcij, plačevala tri evre pa še nekaj centov. Zdaj pa že tri mesece za isto storitev plačujem 5,80 evra, kar pomeni, da so banke svoje storitve podražile za osemdeset odstotkov. Kaj? Nisem mogla verjeti! In to je samo eden mnogih primerov, da o podražitvah živil sploh ne govorim. Skratka, EU propada in mi z njo!

Nina Stepanović

VOŽNJA Z VLAKOM

Z vlakom sem se odpeljala v Ljubljano po časopis KU. Vračala sem se z vlakom in doživela šok v vagonu. Tam so upokoјenci pili viski in si izmenjevali neprimerne besede med seboj. Zraven mene je bila potnica, ki sem ji ponudila časopis. Bila ga je vesela, saj ga redno kupuje. Malo kasneje je še ena potnica vzela časopis in mi pokazala sliko od enega od naših kraljev. Sprevodnik je rekel, da to ni dovoljeno, in potnico vprašal, če sem vsiljiva. Povedala mu je lepo o meni.

Kaja

Foto: Maja Mekina, KMCS

Mariborske stran:

Vid Kmetič

NAJLEPŠE JE ŽIVETI KOT MRTVAK

014
KRALJI
ULICE

Naslov za to pisanje sem si sposodil od Ježka, saj me njegove pesmi in songi ter njegov raskavi glas spremljajo že od otroštva. Lahko bi rekel, da sem z njimi »gor rasto« in vsakič znova v njegovih besedah, enkrat tako vedrih in sladkih, da božajo dušo, spet drugič grenkih in trpkih, ki zarežejo do kosti, najdem nekaj novega, jih razumem na novo in zdi se mi, da je imel ljubi Ježek pesem za vsako stvar, za vsak del dneva in za vsakogar, za vse večne čase – le prisluhniti mu moramo.

Novembra je že globoka jesen in občasno, sicer vedno redkeje, nas v tem mesecu pobeli tudi sneg, začne pa se z dnem spomina na mrtve. Že dober teden prej postane na pokopališčih živo – pa naj to zveni še tako čudno, da ne rečem črnohumorno – svojci, ki skrbijo za grobove, jih marljivo urejajo, zasajajo nove mačehe, čistijo nagrobne plošče ter nanje polagajo nemalokrat pregrešno drage cvetlične aranžmaje, iz vaz odstranjujejo suho cvetje, s stoja pa plastiko dogorelih nagrobnih sveč. (Pred) priprave na 1. november. Tako je na mariborskih pokopališčih in zagotovo je tako tudi na pokopališčih v drugih mestih in po vaseh. Prvi november je eden tistih redkih dni, ko se zberejo družine v (skorajda) polnem številu, pokopališča in grobovi pa so brezhibno urejeni, ker, saj veste: »Kaj bodo pa drugi rekli?« Zato se mi ob tem prazniku zdijo Ježkove besede še tako zelo resnične:

*Ko pa grobar pospravi me na varno,
ko bom v podpritičju ležal vznak,
na grob zneso mi celo cvetličarno –
najlepše je živeti kot mrtvak.*

Prav gotovo bi se z njimi strinjal tudi Avgust Kelnarič, eden izmed mnogih, ki so pokopani na Pobrežju, mladenič, za katerega bi slišalo le malo ljudi, na njegovem pogrebu pa bi se poleg njegove krušne matere pojavil najbrž le še njegov šef, pa nekaj malega sodelavcev in prijateljev – če ne bi bilo zadnjih štirih (tragičnih) dni njegovega kratkega življenja.

Bila je zadnja nedelja pred velikonočnimi prazniki leta 1935, ko se je mladi studeniški pomočnik še v jutranjem mraku odpravil na delo. Čeprav je bil to gospodov dan, je hotel zaključiti s kopanjem vodnjaka še pred prihajajočimi prazniki. Delo, ki ga je opravljal, je bilo nevarno, tega se je tudi sam zavedal, saj ga je pri kopanju drugih vodnjakov do takrat že dvakrat zasulo, a so ga k sreči obakrat rešili. Žal tretjič te sreče ni imel.

Kmalu po tem, ko se je spustil dobrih osem metrov globoko, se je nad njim utrgala zemlja in ga zasula do vratu. Njegove krike so seveda slišali zgoraj, a vse, kar so lahko v prvem trenutku storili, je bilo to, da so mu čez glavo poveznili lesen zaboj, da nesrečniku ne bi gruč in pesek prekrila še glave. Kmalu zatem so prispeli gasilci ter tudi zaporniki iz bližnje jetnišnice in začeli reševanje, prisoten je bil tudi zdravnik, ki je mladeniču, ta je trpel neizmerne bolečine, občasno vbrizgal nekaj morfija.

Tri dni in tri noči so se trudili, da bi reveža rešili, nekajkrat je kazalo, da jim bo uspelo, a ga je vsakič znova zasulo nazaj, enkrat je imel v zemlji ujeta še samo levo nogo, a je bila zataknjena v kalup za ulivanje betonskega oboka in bi mu jo skoraj utrgali, ko so ga vlekli ven. Na koncu je bila kalvarija tudi za tako krepkega mladeniča, kot je bil Avgust Kelnarič, preveč in ob zori četrtega dne je umrl. Kopači so tudi potem nadaljevali delo, saj so hoteli

reveža vsaj dostojno pokopati. Truplo so iz jame potegnili šele opolnoči peti dan po nesreči.

Neuspešno reševanje studeniškega pomočnika so vse dni spremljali časopisi, na prizorišče so prihajali ljudje iz mesta in okolice, pogreb nesrečnika pa je bil veličasten, z večtisočglavo množico pogrebcev, godbo in poslovnim govorom.

*Dokler si živ, te komaj pes oblaja,
a pred mrličem se odkrije vsak.
Zato le ena misel me obhaja:
najlepše je živeti kot mrtvak.*

Tudi devetdeset let po tem žalostnem dnevu je njegov grob, na katerem je velik kip iz betona, ki predstavlja kopača vodnjaka, zgledno urejen in zdi se, da se ubogemu Kelnariču po smrti godi bolje, kot se mu je za časa njegovega (pre)kratkega življenja.

Ni pa novembra samo čas spomina na mrtve, kaj kmalu po začetku meseca se že začnejo »veseli december« in priprave na vstop v novo leto, pa čeprav je do tja še skoraj dva meseca. No, vsaj v večini drugih krajev, v Mariboru novo leto praznujemo dvakrat. Kot preostanek sveta silvestrujemo 31. decembra, v naših koncih pa v novo leto vstopimo že dober mesec in pol prej, 11. novembra ob enajsti uri in enajst minut – na svetega Martina dan. Takrat se po izročilu mošt spremeni v vino in tega pri nas jemljemo vsaj tako resno kot fuzbal.

Na martinovanju, ki ga že desetletje ali več slavimo na Trgu Leona Štuklja, se ljudje začnejo zbirati že ob deseti uri dopoldne in do vrhunca se jih nabere tudi do deset tisoč in več. Podobno maso vidite samo še v Ljudskem vrtu ob pomembnih tekmah in ob večnem derbiju z Olimpijo, v parku na Operno noč, pa некоč v dobrih časih Festivala Lent ter leta 2012 ob vstajah »Gotof si!«, ko smo odstavliali župana. In morda si kdo med martinovanjem zapoje neko drugo Ježkovo:

*Glažek vinčka, ej,
pa sonček skoz posveti nej,
da ceu svet bo ked mavrica
velbana.*

Potem se dopoldan prevesi v popoldan in tudi častilci svetega Martina postajajo vedno bolj velbani ter pisanih pogledov, oni in kitajski tlak na trgu pa vedno bolj prepojen z rujno kapljico, ki je prav na ta dan rujna postala. Popoldan se zmrači v večer in večer postane noč, ko še zadnji »martinčki« odkolovratijo proti domu. Marsikdo nekoliko otožen, ker, saj veste:

*Zakaj ma liter vsak
na koncu dno?
Kako naj – siromak –
prenašam to?*

*Brez dna naj liter bo,
kot je nebo,
da vanjga litrov šlo
bo sto in sto.*

Foto: osebni arhiv

Renato Volker – Rene

NESMRTNOST

»V delih svojih živel sam boš večno,« se je pridušal Anton Aškerc v Čaši nesmrtnosti. Le kaj poreko na to novodobni moralisti, šovinisti, nacionalisti in ostali ... isti, tisti, ki se tako zelo trudijo ohraniti kleno slovensko besedo, deželo, moralo in z ognjem in mečem vsiljeno nam vero očakov, krvavo opevano v Krstu pri Savici?

Ojoj, kaj pa je zdaj to? A se je spet prebudila učiteljica v meni in zahteva revizijo polpretekle zgodovine? Ma ja. Komu na čast? Če kaj, sem dojel, da nikomur ničesar ne morem vsiliti, četudi še tako subtilno poskušam. Gumpcem niti klasična literatura ne pomaga. Več. O vojni in miru pa drugič. Špeh itak ni zdrav za ožilje. Baje. Pa še za Rusa gre. Včasih, ko opazujem ljudi, si ne morem pomagati. Počutim se nekako vzvišenega, drugačnega, ne nujno boljšega, vsekakor pa šokiranega, v kako kratkem času se je navadni človek, človek ulice spremenil iz samoupravne, socialistične osebnosti, v homo sapiens runklus.

V par desetletjih se je zgodila večja evolucijska črna luknja, ki dnevno požira zavest in odnose kot prej v več stoletjih. Nisem tako star, da bi bil priča obema fenomenoma, ampak v dobrih petdesetih letih, kar se zavedam bližnjega okolja in svoje lastne misli, sem zgrožen. Pogrošno je verjetno najbližji izraz. Pa tudi ta izraz je večini mladih španska vas. Nisem eden tistih, ki bi o mladini želel govoriti slabo ali jih dajati v nič. Le opazujem jih in se otebam neprijetnih misli, kako zelo drugačni smo bili v njihovih letih. Moderno je udrihati po mulariji, ki cele dneve visi na telefonih, z glavo v vseh mogočih ekranih, ki biva v virtualnem svetu in zamuja lepote realnosti. Saj odrasli nismo veliko boljši. Toda mi imamo neko osnovo analognih odnosov, razmerij in pogledov na svet. Mi vemo, kaj pomeni biti človek človeku brez vmesnika, intefacea in bluetooth

posrednika. Vsaka generacija ima seveda svoja jadra v svet. In prav je tako. Mene malo skrbi za sidro, ki ga sodobni pomorščaki nimajo. Pristane nam lahko zavidajo. In krmarjenje. Njihovi viharji jih večinoma najdejo nepripravljene, kot srote bosanske podzemne vode malo po polnoči. NNNP ni bil brez veze. Niti mentalni NNNP ne bi smel biti. Ja, zjuglajte.

Tega tako imenovanega napredka ni mogoče ustaviti in ga tudi nima smisla poskušati regulirati, ker je medijski veter premočan. Nekje sem zapisal, da se nima smisla boriti z mlino na veter. Edina rešitev je biti veter. Za mline smo rojeni. In če želimo, da je iz te moke kakršen koli kruh, moramo poskrbeti za zrnje, za semena. Plevela je itak k dreka. Ja, brez dreka ni kruha. Tudi ta je potreben. Otroške slikanice in pravljice kar tekmujejo v zverjascologiji in abotnih ilustracijah. Kot da otroke pripravljamo na življenje v apokalipsi. Morda pa jih. Pa jih ne bi smeli. Deklica z vžigalicami je srhljiva zgodba, ki je danes bolj aktualna kot ob nastanku. Kamot jo umestimo v Ukrajino ali Palestino. Je pa res, da ni bolj grozljivih in konkretno travmatičnih zgodb, kot so starogrške pripovedke. Kot bivši učitelj sem naredil poskus. Šestletnemu vnuku sem pred spanjem prebral zgodbo o Minotavru. Glede na vse risanke si nisem mislil, da bom hudičevo kiksnil. Če bi radi, da vaš potomec še kdaj zaspi, vam to zgodbo odsvetujem. Obstaja pa seveda kopica Ezopovih tekstov, ki so prav tako poučni in zabavni in še kako aktualni. Bi radi otroku razložili situacijo nastanka države Izrael? Basen o lisici in ježu je idealna. Želite nauk o vztrajnosti in samosabotaži? Priporočam Kislo grozdje. Hočete vzgojiti malega pretkanega lisjaka? O črnem kosu s sirom v kljunu se pogovorite z malčkom. Danes v bistvu piham na dušo babicam in dedkom, ki se zavedamo pomena

Prettysleepy

izobrazbe, razvoja misli in posledično svoje lastne minljivosti, ki bo živila v potomcih. Če kaj, jim moramo podtakniti kritično, divergentno razmišljanje. Če potrebujete bližnji spomin na dogodke, da konkretizirate lekcijo, se spomnite, kako je vaša družina reagirala, živila in preživela kovid plandemijo. In kako bi morda bilo bolje, da bi jo. Ker zdaj se šele začnena. Otroke je treba opremiti in zdresirati reči ne. Če se komu zdi, da namigujem, da je treba vzgojiti puntarje in dvomljivce v brezpogojno avtoriteto, je zadel žeblico na glavico. »Zimzelen za klobuk ...«

Zdaj ko to berete, je že november, svečke na grobovih so dogorele, spomin na mrtve je zaspal in počasi se bliža čas celomesečnih lučk.

P. S. Domača naloga. Če imate v hiši najstnika, preberita skupaj Aškerčevo Čašo nesmrtnosti in bodite pozorni, koliko besed, slovenskih besed, koliko zgodovinskih referenc, koliko prenesenih pomenov in koliko branja med vrsticami zmore dojeti, razumeti in ponotranjiti. Da o političnih konotacijah pesmi sploh ne govorimo. Res trd oreh. A potica bo sladka. Rum in rozine so fakultativne. Naj postane branje družinski praznik.

015
KRALJI
ULICE

VAM POVEM, DA VEČ KOVANČKOV NA TLEH NAJDEM,
KOT JIH DOBIM NA LOTU IN JACKPOTU!

SALE 026

Foto: Nada Žgank

Mariborska scena:

Goran Šrok – Gogi, 59 let

GOGIJEVO ŽIVLJENJE

016
KRALJI
ULICE

Dober dan vam iskreno iz dna srca želim. Kak ste kaj gnes, moji dragi? Veliko slabega sem doživel in preživel v svojem življenju, predvsem samo zato, ker sem živel po svojih prepričanjih in po lastni presoji. Zato lahko krivim le sebe ali pa mater in očeta, ki sta me spočela, to pa enostavno nima smisla. Sprijaznil sem se z dejstvom, da je pač tak moralo bit in konec debate. Ne bi vedel, zakaj sem se tak sovražil, saj sem s taksnim početjem samo izzival svojo jebeno usodo.

Danes se imam rad in danes sem prekleto srečen, da sem se živ. Zadnji trenutek sem se ustavil, da nisem zgrmel v črno luknjo večne teme in pozabe. Hudo je, ko pride trenutek, ko enostavno ne moreš več. Ne zmoreš se iztrgat iz začaranega kroga in ne zmoreš več živet v njem. Nujna je sprememba. Prvič sem trezen vdihnil svež zrak pred sedmimi leti. Opustil sem popolnoma vse, razen marihuane. Vam bodem kuj hitro to tudi pojasnil, samo džolija si prižgem in kuj nadaljujem ...

Marihuana me pomirja in mi daje ustvarjalni zagon. Dvigujem uteži, plešem na invalidskem vozičku, zadet sem zelo aktiven in delaven, pa še boli me nič. Pa še nečesa ne smem pozabiti povedati. Z uživanjem marihuane ubijam željo po uživanju

alkohola in tudi manj cigaret skadim. Vsak vsaj malo pameten človek mi bo dal prav, da sem se tak odločil. Verjemite mi na besedo, da ako ne bi imel marihuane, bi prej ko slej začel pit. In ko bi začel pit, bi se tak in tak začel še drogirat. Predčasna gospa smrt bi bila zelo vesela, ko bi se razcapan in smrdeč zgrudil.

V stolnici sem molil in prosil boga, da me vzame k sebi. Ne, ni me vzel, vzel pa mi je obe nogi in mi s tem pokazal, da obstaja pot do sreče tudi brez nog. Pa da ne pozabim povedati, da so posneli filmček o meni. Mi je grebenček ponosa zelo zrasel. Vsekakor sem ponosen nase, saj se v najtežjih trenutkih svojega življenja v zadnjih sedmih letih nisem zlomil in sem premagal vse težave ter jih brez prevelikih zapletov tudi rešil. Skratka, dragi moji cenjeni bralci in cenjene bralke, kot vedno smo tudi tokrat priveslali do konca. Bodite mi dobri in pozitivni, pa boste čutili srečo na vsakem koraku. Bodite pozitivni in svet se vam bo zdel neizmerno lepši, tak da vam bo žal umreti. Hvala vam za nakup časopisa in bajči, čavči in arrivederci do naslednjic.

PAPARAZZI ZA REVEŽE

Jaka Prijatelj

Foto: osebni arhiv

Marjan Birsa

DEČEK Z NOVOGORIŠKIH ULIC, 10.

KDO BO NASLEDNJI?

Delal sem cele dneve – nekje, nekaj –, kar tako za preživet. Živel sem v domu za tujce, med tujci, kjer nisem bil zaželen ... nekako tako kot doma. Začasno sem namreč dobil sobo v najem od delodajalca. Vztrajno sem zgodaj zjutraj vstajal, hodil pridno na šiht, delal kot žival in si razbijal glavo z mislimi, kako bi lahko nekaj ustvaril v svojem življenju. Proti večeru smo se dobili z družino, igrali karte in po malem srkali poceni vsakdanjo zdravljico.

Bilo je že pozno, ko je nekdo potrkal na vrata sobe, v kateri smo bili. Pridružiti se nam je želel naš prijatelj Klop. A bil je ves iz sebe. Kričal je in brčal, popolnoma blazen. Hotel sem, da se nam pridruži, a je bil popolnoma iz sebe. Drl se je: »Žlico rabim, dajte mi žliiico!« Čeprav sem se bal, da je res, kar slutim, sem mu

žlico dal. Vzel jo je in brez besed odšel. Medtem smo mi ostali trije nadaljevali igro kart. Pijan sem zaspal, ko so končno odšli. Naslednjega dne me je, ne spomnim se več, kdo, vprašal, če mogoče kaj vem o smrti našega prijatelja Klopa. Umril je prav tisto noč, ko smo mi kartali. Kasneje sem izvedel, da se je predoziriral z leponexom in umrl v strašnih mukah. Peno je imel na ustih, ko so ga našli v postelji v njegovi sobi. Nikoli ne bom pozabil tiste preklete žlice, ki sem mu jo dal. Mogoče bi bil danes še živ, če takrat tiste žlice ne bi imel.

Po pogrebu svojega prijatelja Borisa Belingarja – Klopa smo mi »njegovi«, ki nas je imel rad, sedeli ob ognju. Gledali smo v plamene, ki so goreli v obliki križa. Zazrli smo se drug drugemu v oči, kot bi se spraševali, kdo bo naslednji. Vsi smo lahko. Naj si brezdomen, srednjega stanu ali bogatun. Obstoj ni večen, a kar časa

Damjan Puhan

imamo na voljo, ga lahko oplemenitimo le s svojimi srci in čuječnostjo.

017
KRALJI
ULICE

S TREBUHOM ZA KRUHOM

Moj najlepši spomin sega daleč nazaj, ko sem obiskoval srednjo šolo. S pokojnim dedkom sva nekoč v Avstriji delala na gradbišču. Za malico sva imela zgolj en paradižnik. Dedek je rekel, naj ga kar sam pojem. Odločil sem se, da ga simbolično narežem za oba. Kar srce mu je zaigralo, meni je šlo pa na jok. Ni vedno pomembno, kaj je na mizi. Važno je, da smo tisti, ki se imajo radi, skupaj, sva molče sklenila.

Moj drugi najlepši spomin prav tako sega v čas srednje šole. Z očetom sva za vikende čistila tamkajšnjo diskoteko, »ponucal« me je za počitniško delo v Europarku. Skupaj z ekipo čistilk smo vzdrževali trgovini Spar in Hervis. Med čiščenjem diskoteke me je moral vedno opozoriti še na določen predel za zgradbo, kjer so bile zložene reklamne mizice. »Dvigni, dvigni,« se je hudil. Zadnji dan se mi je nasmehnila sreča. Pod mizico se je skrivalo dvajset evrov. Če pa bi zanemaril svojo odgovornost, bi ostal praznih rok. Še dandanes ne vem, ali jih je moj oče položil tja ali so med žuriranjem padli komu od strank.

Te izkušnje so privedle do mojega samostojnega podjetja, ki sem ga uspešno vodil do zaprtja, razlog je bila diagnoza psihične motnje shizofrenije. Pri tem me je ves čas podpirala takratna partnerka. Trenutno si urejam invalidsko pokojnino in bivalno enoto s pomočjo Javnega stanovanjskega sklada Mestne občine Ljubljana. Do sedaj sem problem brezdomstva reševal z izvajanjem kaznivih dejanj, na podlagi katerih so se

GDJ

mi na stečaj odprla vrata v slovenske ustanove, kjer je lažji dostop do eksistenčnih dobrin.

Sem eden tistih, ki srčno upa na reinkarnacijo, vanjo so verjeli že Egipčani. Menim, da je bil Anubis tisti, ki je stehal srce in na ta način ugotavljal, ali gre za grešnika ali ne. Slednji si je zaslužil onostranstvo. Zemlja nam ponuja veliko lepega, tudi pravijo, da je v vsaki slabi stvari nekaj dobrega. Predvsem pa se iz napak lahko veliko naučimo. Onostranstvo me tako zelo privlači. Ne zato, ker ne bi uspeval v tem lajfu. Sem prepričan, da si usodo krojimo sami. Kar so za enega nebesa, je za drugega pekel. Sicer pa, kdo o tem lahko sodi.

Črt Meznarič

Priloga Društva slovenskih pisateljev Vrabec Anarhist se tako kot spletni portal imenuje po neuklonljivem ptičku iz romana Ivana Cankarja Hiša Marije Pomočnice, ki se je na vsak način hotel prebiti na svobodo in ga lahko razumemo kot simbol večne utopije. Čeprav je vrabček v romanu nesrečno končal, smo ga oživili v prepričanju, da mora biti svoboda temelj družbe in ustvarjalnosti. Prilogo urejata Igor Divjak in Neža Vilhelm.

Matjaž Zorec

MINEVA ENO LETO ... IN ŠE TRAJA

Minilo je leto dni od Hamasovega vdora iz Gaze, dotedanjega največjega koncentracijskega taborišča na svetu, v Izrael, državo apartheida – med 1200 žrtvami je bilo veliko število civilistov ter okrog dvesto živih talcev; nekateri ugrabljeni so bili izmenjani, nekateri pobiti, slabih sto na razplet svoje usode še čaka. Napad je bil povod za izraelsko povračilno kampanjo, maščevanje, ki je do danes postalo eden največjih zločinov v sodobnem času: genocid v Gazi. Izraelska vojska je iz nje naredila nenaseljiv prostor. Ker je porušila večino zgradb, zdaj bombardira begunska šotorišča. Sionistična vojaška blaznost se je medtem razširila na Libanon. Izrael je za svojo tako imenovano samoobrambo očitno pripravljen požgati ves svet. Vprašanje je le, koliko se mu bo svet pustil uničevati. Dokler gorijo ničvredna palestinska in arabska domovanja, se zahodnim političnim silam jebe.

V letu dni se ni spremenilo tako rekoč nič. Izrael nemoteno kolje dalje. Lahko le ponavljamo, kar že vemo: niti ne gre toliko za kakšno anglosaško ali evropocentrično dvoličnost, temveč je ta dvotirnost strukturna. Glavni krivec za to, da se lahko mala sredozemska država na ukradeni zemlji do avtohtonega in sosednjega prebivalstva obnaša kot tiran iz antike, katere vojske so genocid čutile kot moralno pravico in dolžnost, je kolektivni Zahod z Združenimi državami Amerike, Veliko Britanijo in Nemčijo na čelu. Slednji ne le dopušča in omogoča, temveč aktivno prispeva k množičnemu ubijanju, kajti brez finančne, vojaške in obveščevalne podpore Izrael ne bi mogel izvajati svoje morilske norosti. Sankcije, na primer, ki naj bi veliko državo, kakršna je Rusija, spravile na kolena, bi pri majhni državi dejansko funkcionirale. Zahodne države, ki Izrael obsojajo, med njimi je tudi Slovenija, to počnejo bolj ali manj zgolj z besedami, pa še to sramežljivimi parolami, ki ne sežejo dlje od: »Končajte to vojno!«, »Prekinitve ognja zdaj!« Pa malo potolčemo po pultu. A še vedno v obzorju sionizma: Izrael je nedotakljiva svetinja. Odločnejši ton ubirajo države globalnega juga, denimo Brazilija in Južna Afrika – tožba slednje na ICJ še vedno poteka. Izrael seveda ignorira vsa navodila sodišča in nadaljuje s svojim terorjem. Izjave teh držav so bolj nedvoumne: obsojajo apartheid in zahtevajo kazensko odgovornost. Edina država, tudi sama žrtev sionistične agresije, ki se aktivno zoperstavlja Izraelu, je Iran. Odzivi, denimo britanskega vrha na iranski raketni napad na izraelsko vojaško infrastrukturo, so patetični in hinavski le na prvi pogled – Izrael lahko v samoobrambi nediskriminirano pobija otroke, če jim ravno ne razstreljuje ušes in rok, medtem ko mora katerakoli druga bližnjevzhodna država pač trpeti tepež suroveža, ki jo maltretira. Ti odzivi so v resnici istovetni odzivom Izraela – aktivno so pomagali pri obrambi. Izrael je generalnemu sekretarju združenih narodov celo prepovedal vstop v državo, ker da ni dovolj obsodil Irana. Pri čemer ne gre za poveljevanja

Foto: Hosny Salah

države ali režima, temveč zgolj za dejstva. Ko islamistični – ali katerikoli drugi – fundamentalizem postane aktivni borec za svobodo in proti rasizmu, okupaciji ter genocidu, potem veš, v kako globokem kurcu je vsa liberalna demokracija na tem svetu, kako globoko je zabredla vsa svetovna protiimperialistična politika. Ki je tako ali tako že dolgo brez prave moči.

Da ne naštevamo dalje: vse to so znane reči, na katere smo žal še preveč navajeni. Dodajmo oziroma ponovimo le še, da bo Izrael svoje zločine nadaljeval, dokler jih bo lahko. Svetovno mnenje je povsem protisionistično. Ves svet protestira proti izraelskemu militarizmu. To nastrojenje bo postopoma prešlo v politični mainstream. Očitno je realpolitika kot filozofija, vedno pride za časom. Minervina sova vzleti, šele ko pade mrak. Politika se spremeni, ko jo v to prisilijo okoliščine.

Prav tako lahko zopet navedemo nekaj že znanih razsežnosti sionizma, ki so bile do nedavnega marginalizirane, v splošnem neaktualne in zgolj predmet specifičnih raziskav in diskurzov, če že. Najboljši predstavniki slednjih so prav Judi, denimo Norman Finkelstein iz ZDA ali Illan Pape iz Izraela. Svetovna javnost se za to ni menila, v politični in institucionalni srenji pa je bil antisionizem skorajda bogokleten. Kdor je v ZDA, Veliki Britaniji ali Nemčiji razglašal Izrael za zatiralni režim, je v najboljšem primeru obveljal za antisemita. Takšne obtožbe so bile denimo usodne za nekdanjega laburističnega voditelja Jeremyja Corbyna. Nedavno je na ameriški televiziji CBS voditelj avtorju Ta-Nehisiju Coatesu zabrusil, da se njegov esej o Izraelu in Palestini bere kot teroristični priročnik. Pisec je zgolj poročal o tem, kar je doživel med svojim enotedenskim potovanjem na Zahodni breg. Kot temnopolti Američan pač posebej sočustvuje s Palestinci pod militaristično oblastjo in v državi judovskega suprematizma.

Kot potomec sužnjev in segregacije in kot Američan, katerega država je glavni razlog za izvajanje izraelskih zločinov. Kar ni nič čudnega; sionistična dezinformacijska kampanja je vse od ustanovitve države Izrael eno najmočnejših in najuspešnejših propagandnih strojev našega časa. Negova mogočna orodja so najmočnejši zahodni medijski konglomerati in zabavna industrija Hollywooda. Ta propaganda se zdaj podira kot hiša iz kart. Zrušili so jo izraelski bombniki.

Samoumevne postavke sionistične ideologije torej dokončno dekonstruira prav genocid. Omenjeni Ilan Pappé v svoji knjigi Deset mitov o Izraelu izvrstno demantira vse sionistične aksiome z enačenjem antisemitizma z antisionizmom. Ob tem se skristalizira, zakaj najmočnejše zahodne države tako trdovratno branijo Izrael; ne gre le denimo za britansko zunanjo politiko kot tisto, ki je omogočila državo Izrael, temveč kar za ideologijo nacionalnih držav. Ideja o državi z eno nacijo je izrazito evropska in Izrael danes izvaja njeno najradikalnejšo verzijo. Vanjo so inkorporirali še drugo veliko evropsko idejo in prakso – kolonizacijo z etničnim čiščenjem. Njen rezultat je lahko seveda edinole apartheid. Ni čudno, da se je sionizma tako goreče oprijel evropski antisemitizem ... Najučinkovitejša med sionističnimi strategijami pa je seveda instrumentalizacija holokavsta – ker so nacisti nad Judi izvedli največji zločin vseh časov, lahko Izrael počne, kar hoče. A še enkrat ponovimo: čas uvidevnosti z Izraelom in Nemčijo je za vse čase mimo; podoba Netanjahuja in Gallanta pred belo zastavo z modro Davidovo zvezdo bo v prihodnosti padla v isti rang s preteklimi nemškimi veljaki in drugimi simboli. Kako slabo se bodo postarali šele vsi sionistični gobci in apologeti genocida v medijih in na socialnih omrežjih ...

Poanta ni v naštevanje teh bolj ali manj znani stvari, temveč da vse to počasi postaja del splošne zavesti, ki je že poglobljen del javnega diskurza in se bo postopoma vtisnila tudi v politično ravnanje. Čemur bo gotovo sledila čedalje večja izolacija Izraela.

Foto: Hosny Salah

Žal se je za naše sicer otopele etične živce moral zgoditi genocid in tudi nasploh bo ta postopnost vedno predolga, kajti Gaza je uničena, genocid se nadaljuje, množično pobijanje in izseljevanje se širita, Izrael govori o napadu na iransko jedrsko infrastrukturo, česar se lahko loti le s še večjo vpletenostjo ZDA ... Zato moramo biti glasni še naprej, ponavljati, dokler ne bomo slišani, obsojati, dokler lahko. Če ponovimo poanto zadnjega protesta v Ljubljani: besede niso dovolj, čas je za prekinitev stikov z Izraelom na vseh institucionalnih ravneh in zavzemanje za sankcije. Ne sme biti več dvoma in nimamo več o čem debatirati; izraelska vlada je fašistična, država militaristična, njena ideologija rasistična, njena zgodovina je etnično čiščenje. Tako je, treba je poseči po poduhovljenem jeziku: njena družba je izgubila dušo.

Kakšni časi, da se človeku zapiše: mineva eno leto od genocida, ki še traja ...

Foto: Save Palestine

Foto: PEN International

Boban Batričević, zgodovinar, profesor na Fakulteti za črnogorski jezik in književnost in podpredsednik Črnogorskega centra PEN

BELORUSIJA JUŽNO OD SLOVENIJE

STEREOTIP

Radenska je v 80. letih objavila reklamo, v kateri pripadniki vseh republik in avtonomnih pokrajin Jugoslavije pijejo njen izdelek. Za Slovenci, Hrvati, Srbi, Bosanci ter Albanci s Kosova nastopijo Črnogorci. Stereotip je bil močan: skupina fantov v tradicionalnih nošah v gorah z globokimi glasovi poje: »Krepi dušo, osvežuje.« Ja, to je bil zgodovinski stereotip o Črnogorcih, ki so jih drugi običajno povezovali z gorami in Njegošem. Danes je slika nekoliko drugačna. Lani sem se vozil na relaciji Ljubljana–Praga in nekje pri Celju me je ustavila slovenska patrolja. Policisti so izvedli »popoln pregled«, čeprav sem jim razložil, da sem univerzitetni profesor, da prevažam knjige in da ne tihotapim ničesar. Rekli so mi, ja, ampak v Črni gori imate veliko kriminala in kokaina, to je rutinski pregled. Podobno obravnavo sem doživel tudi enkrat na letališču Jožeta Pučnika. Takrat sem ugotovil, da resnično ne zaradi mene, ampak zaradi današnje percepcije Črne gore. Umori in kriminalni klani iz moje države, ki so zveste kopije kolumbijskih kartelov, so prišli tudi do Slovenije. Kaj se še povezuje z nami?

POPI IN RUSI

Izkušeni slovenski novinar Ervin Hladnik Milharčič je leta 2023 ob predsedniških volitvah prišel v Cetinje, starodavno prestolnico Črne gore pred Podgorico. V prijetnem pogovoru mi je bilo zelo všeč, kako je zaznaval dogajanje. Rekel je, da je današnja Črna gora žal za Slovenijo velika neznanka, in da to ni dobro. Pravzaprav, je rekel, to sploh ni dobro. Njegovo ostro in analitično novinarsko oko ni spregledalo, kako se majhna sredozemska država, morda naslednja članica EU, ki si s Slovenijo deli del zgodovine, čez noč spreminja v geopolitično strašilo klerikalcev, kriminalcev in ruskih obveščevalcev, kot v trivialni literaturi iz obdobja hladne vojne. Dodal je, da se kaj takega, po nekoliko drugačnem receptu, lahko zgodi tudi Srednji Evropi. Že pred obnovo neodvisnosti leta 2006 in vse do leta 2020 je Črna gora prehodila trnovo pot tranzicije, akumulacije velikega kapitala in naložb, pogosto divjih in sumljivih, ki sta jo spremljala socialno razslojevanje in bogatenje vladajočega razreda. Vendar pa je to obdobje, ki ga je zaznamoval dolgoletni voditelj Milo Đukanović, prineslo tudi uspehe: država je prišla na prag članstva v EU, postala je polnopravna članica Nata, njena strateška in ideološka usmeritev pa se je vse bolj evropeizirala in mediteranizirala ter se oddaljila od tradicionalističnega srbsko-ruskega obzorja, ki jo je desetletja zaviralo. V tem času »velike preobrazbe« sta dve zadevi ostali nespremenjeni – Srbska pravoslavna cerkev v Črni gori in stalna prisotnost ruskega vpliva. Prav ta dva dejavnika sta leta 2020 povzročila novo obdobje črnogorske resničnosti. Na takratnih parlamentarnih volitvah je Črna gora prvič od obnove neodvisnosti zamenjala oblast. Namesto pričakovanega razcveta demokracije je državo zajela sibirski zmrzal, saj so prosrbske in proruske stranke prišle na oblast ob polni podpori Srbske cerkve, ki je mobilizirala volivce. Kaj se je zgodilo?

Podgorica

Foto: Pixabay

LJUDJE V ČRNEM

Naslednji odstavki niso vzeti iz kakšne teorije zarote. Ne, to so lahko preverljivi resnični podatki.

Leta 2016 je ruska obveščevalna služba GRU pripravljala državni udar v Črni gori, da bi preprečila njen vstop v NATO. Zahodne države in črnogorska obveščevalna služba so s hitrim odzivom preprečile ta načrt in Črna gora je vstopila v zavezništvo. Srbski voditelj Aleksandar Vučić je pomagal Zahodu, da je razkril teroristični načrt, in dejal, da ima Srbija informacije, ki jih ponuja Črna gori. Vendar pa je šef ruske obveščevalne službe Patrušev nenadoma priletel v Beograd, se sestal z Vučićem in se vrnil v Moskvo. Ob tem se spomnim na Hruščovov skrivni obisk Tita na Brionih leta 1956 pred sovjetsko intervencijo na Madžarskem – tako kot takrat so se tudi po omenjenem srečanju razmere v regiji začele spreminjati. Namesto pomoči, ki jo je Vučić obljubil Črni gori, je po Patruševem obisku sprostil ves svoj imperialni potencial, ki ga je pridobil v 90. letih. Izračun je bil narejen: vse, kar je dobro za Srbijo, je odlično za Rusijo. Vstop Črne gore v NATO ni bil več problematičen, saj so ugotovili, da povečani vpliv Rusije in Srbije v Črni gori pomeni tudi nadzor ene članice Severnoatlantskega zavezništva. Zakaj bi jim to koristilo?

NORI SLOVENSKI ZET

Leta 2018 je s televizijske mreže FOX odjeknila ena od mnogih medijskih bomb Donalda Trumpa. Takrat je ameriški predsednik opozoril na članstvo Črne gore v Natu in rekel, da so »Črnogorci agresiven narod« in bi lahko povzročili tretjo svetovno vojno. Zvenelo je kot šala, a dejansko po izkušnji Ukrajine vidimo, da je Trump zadel bistvo. Njegova prevedena izjava v geostrateškem jeziku pomeni, da bi izbruh nemirov v multinacionalni članici Nata, Črni gori, ki je versko razdeljena, lahko privedel do regionalnega, pa tudi širšega mednarodnega konflikta. Prav tega potenciala so se Rusi zelo zavedali in zato so v Črno goro vložili ogromna sredstva, da bi jo spremenili v srbsko-ruski satelit. Kajti tako kot Rusija

gleda na Ukrajino, Srbija gleda na Črno goro, in kot smo že povedali, je rusko-srbski interes na Balkanu komplementaren. Prva velika preizkušnja vlaganja v maligno delovanje je prišla konec leta 2019, ko je Črna gora poskušala rešiti status Srbske pravoslavne cerkve v državi. Organizirali so cerkveni protest, ki je bil kot iz učbenika. Ta je zajemal aktivistično dejavnost (protestne pohode), medijsko dejavnost (izjemno koordinacijo televizij, portalov in družbenih omrežij) ter tehnološko dejavnost (številne kibernetске napade). Brez pomoči od zunaj Srbski pravoslavni cerkvi nikoli ne bi uspelo mobilizirati tako velike množice, ki je dvakrat na teden kot kakšna srednjeveška procesija pod vodstvom duhovnikov hodila po črnogorskih mestih. Mnogi komentatorji so te dogodke primerjali s Homeinijevo revolucijo v Iranu leta 1979. Moj vtis – to je bila grozljivka. Šele takrat se je pokazalo, kako nemočna je mala Črna gora pri soočanju s tujimi vplivi. Mednarodna skupnost je bila tiho, Trumpova administracija pa je stala ob strani. Kaj se je zgodilo potem?

OBDODBE MRAKA

»Litijeva energija«, kot so poimenovali protestne pohode, in duhovniki, ki so prosrbskim strankam odkrito pomagali kot terenski aktivisti, ter ogromen denar, ki je bil vložen, so privedli do zmage na parlamentarnih volitvah avgusta 2020. Na oblast so prišli Vučićevi in Putinovi partnerji iz Črne gore. Ilustrativno – človek, ki je bil leta 2016 obtožen poskusa državnega udara in sodelovanja z rusko GRU, je trenutno predsednik črnogorskega parlamenta, medtem ko je človek, ki je patentiral instrumentalizacijo cerkve v politiki, postal rektor edine državne univerze. Kakšen je preostanek sistema, si lahko predstavljate na podlagi dveh navedenih primerov. V preteklih štirih letih so ljudje, ki so javno slavili Putina in slepo sledili Vučiću, začeli igrati dolgoročno partijo šaha – najprej so pokupili skoraj vse medije, nato so prevzeli upravljanje državnih virov in začeli množično zaposlovati svoje partijske kadre v državnem aparatu (več kot 20.000 ljudi, kar bi v kateri koli evropski državi povzročilo škandal). Problema kriminala niso rešili; namesto tega so tudi sami sklenili dogovor s kriminalom. Tako je bila zagotovljena politična moč, ki lahko državo upravlja na dolgi rok. Da bi se izognili pritiskom mednarodne skupnosti, so formalno zunanjo politiko ohranili na ravni bruseljskih idiomov.

POSLEDICE

Pisatelji, novinarji, družbeni aktivisti, kritiki, opozicijske stranke in državljanska iniciativa so se znašli pod velikim pritiskom oblasti. Vsak posameznik, ki poskuša razkriti resničnost, je medijsko sataniziran, fizično napaden ali postane predmet sodnega pritiska. Trenutni premier Milojo Spajić je javnosti postal znan po odstavitvi Đukanovića, ko je zasedal funkcijo finančnega ministra. Takrat je oblikoval ekonomski program in za njegovo ime ukradel znani slovenski slogan »Evropa zdaj!« Pozneje je ta slogan uporabil kot ime svoje stranke. Pred politiko se je ukvarjal z borzo in kriptovalutami, bil je povezan s svetovnim strokovnjakom za kriptovalute iz Južne Koreje, Do Kwonom. V tem duhu je zasnoval projekt umetnega povečanja plač brez realne gospodarske rasti, kar je državo pahnilo v ogromno zadolževanje in povzročilo inflacijo. Trenutno so cene v črnogorskih veleblagovnicah višje kot v Sloveniji.

Kotor

Foto: Vivolino

Spajić je pravzaprav populistični obraz trenutne oblasti, ki ima tudi turbo-nacionalistične predstavnike, ki jih vodi Andrija Mandić, predsednik parlamenta (neformalni vodja vlade), sicer človek, ki ima naziv četniškega vojvode. V tem amalgamu, ki ga poosebljajo, se dogajata brutalna kolonizacija Črne gore in klasična ugrabitev države.

ZAKLJUČEK

Pretekla štiri leta so bila demokratični, gospodarski in varnostni izziv. Črna gora izginja, ne da bi to »veliki« sploh opazili. Spreminja se v jadransko Belorusijo. Tako jo je nedavno opisal tudi evropski poslanec Tomislav Sokol, ki je skupaj s štirimi kolegi, med katerimi sta dva Slovenca, Milan Zver in Matej Tonin, pisal visokemu predstavniku EU Josépu Borelu o razmerah v Črni gori. Evropski poslanci so zaskrbljeni zaradi napovedanega coup de grace za Črno goro, liberalizacije politike pridobivanja črnogorskega državljanstva. S to spremembo bi država s 620.000 prebivalci pridobila več kot 120.000 novih potnih listov, večinoma za prebivalce Srbije, ki imajo črnogorsko poreklo. Ti bodo tako pridobili pravico do glasovanja. Vsem, ki poznajo Vučićevo »avtobusno demokracijo«, je jasno, kakšna nevarnost preži za tem. Zakaj je EU do sedaj tolerirala tako veliko srbsko vključenost v Črni gori, je postalo bolj jasno v zadnjih dveh mesecih, potem ko je Evropa podpisala »litijski sporazum« s Srbijo. Zdi se, da so energetske viri pomembnejši od demokracije. Ob tem sem se spomnil na Vaclava Havla, ki je pogosto tudi kritiziral prilžnosti, ki jih ponuja EU. Nekoč, ko se je Evropa odprla Iranu zaradi energentov, je izjavil: »Če moram izbirati med demokracijo in nafto, izberem demokracijo.«

Kakšna bo usoda Črne gore v bližnji prihodnosti, je težko napovedati. Gledano s slovenskega zornega kota se Črna gora trenutno prelamlja med dvema nazoroma, ki ju predstavljajo Slovenci, povezani s Črno goro. Enega predstavlja Rudolf Perhinek, četniški obveščevalec med drugo svetovno vojno, ki je po ukazu Draže Mihailovića povezoval četniške enote po gorskih verigah Črne gore. Če bo ta sistem vrednot zmagal, Črna gora ne bo več obstajala. Po drugi strani pa lahko zmagajo nazori, v katere verjameta Boris A. Novak in Tanja Tuma iz slovenskega Centra PEN, ali pa nazori nekdanjega ministra za obrambo Slovenije Romana Jakiča. Vsi ti pomagajo demokratičnim silam v Črni gori in se zavzemajo za to, da bi bila država čim prej osvobodena malignih vplivov. Čas bo pokazal, kako bo.

Slišanje glasov:

GLEDALIŠKA PREDSTAVA »DAN, KO JE PADEL SNEG«

Sem v majhni dnevni sobi beograjskega stanovanja, osvetljeni zgolj s svetlobnim snopom viseče svetilke, ki se preliva po skrbno pogrnjeni kuhinjski mizi. Miza je ključna, ugotovim kaj kmalu, miza je glavno prizorišče hitro izmenjujočih se dialogov petih mladeničev, zbranih, da bi proslavili prihajajoče novo leto, prežeto z anticipacijo socialnih premikov, ki jih bo morda prinesla odcepitev Črne gore od Srbije. Miza s svojo konstitucijo omogoča, da se ljudje zberejo okrog tistega, kar je postreženo na njej. Neposredna bližina vseh prisotnih, skorajšnja neizogibnost očesnega stika in nonšalantna kretnja, ki bližnjega poziva, da skledo premakne bližje coni dosegljivega, so posamezni elementi konfiguracije iz njih in preko njih vznikajočega socialnega prostora, znotraj katerega se vršijo zapleteni mehanizmi identifikacije, primerjanja in razlikovanja.

Besede, ki potujejo po utečeni transversali od enega poseđenega sogovorca k drugemu, določajo kontekst srečanja, pogovorne značilnosti socialne situacije mi signalizirajo, da prisostvujem družabnemu večeru značajske ne nujno kompatibilnih likov, združenih v deljeni izkušnji marginalizacije, zloglasne izenačevalke vseh bolj ali manj partikularnih, »petty« vrednostnih neskladij. Prepustim se toku hitro odvijajoče se debate, skačem čez brzice premišljeno odmerjenih zbadljivk, aluzij, ki pospešijo bitje srca, in duhovitih opazk, ki poženejo kri v lica, majhnih neodobravanj, tegob ter žgečkljive trivije odnosnega vsakdana. Pred z bolečino in izgubo napolnjeno zgodovinskostjo trenutka, ki uokvirja pogovor za mizo, me ščiti dobršna mera samovzniklega grandioznega cinizma in duhovitega banaliziranja določenih vidikov izkušnje homoseksualnosti. Izvem, da se Milan rad zapleta v romantične odnose z mlajšimi moškimi, Andrija raziskuje svet odprtih razmerij, Alen pa je družinski človek, ki si občasno rad privošč bližino moške družbe. Interakcije med liki čudovito odzrcalijo mehaniko kontinuiranega iskanja in vzpostavljanja ravnotežja v razmerjih, v katerih gotovosti ni več mogoče črpati iz norm tradicionalnih heteronormativnih praks. V pogovornih izmenjavah so vseskozi latentno prisotni različni osebni narativi, glasne samopripovedi, ki odražajo težnjo po uveljavitvi za vsakega udeleženca specifičnega avtentičnega načina življenja. O življenjskem slogu se je mogoče pogovarjati, mogoče ga je postaviti pod vprašaj, a ne popolnoma brez omejitev. Pripadnost skupini pomeni priznavanje določene družbene realnosti – ko Alen svojemu življenjskemu stilu navkljub etikete geja ne sprejme za svoje, slednje pri Vojislavu in Andriji vzbudi določeno mero nelagodja in zavračalne nastrojenosti. Sem pripadnik te skupine, ker nisem pripadnik druge skupine. Sem, kar sem, ker nisem nekaj drugega. Družbena identiteta se vzpostavlja skozi nadvse nasilen maneuver razcepitve nedojemljive in kontradikcij polne celote na poenostavljene, oprijemljive, hierarhično neenakovredne kategorije. Biti gej je položaj, ki je podrejen položaju biti strejt. Morda je biti Alen položaj, ki je v očeh Vojislava in Andrije podrejen tako položaju pripadnika LGBTQ+ skupnosti kot položaju strejta. Zdi se, da Alen v očeh neodvisnega zunanjega opazovalca ne sodi v dominantno družbeno skupino (četudi se sam s njo identificira), niti v marginalizirano LGBTQ+ skupnost. Dejstvo, da njegova liminalna pozicija pri navzočih vzbuja nelagodje, govori v prid tezi, da je proces socialnega kategoriziranja eden izmed bolj pogostih mehanizmov uravnavanja tesnobe, vznikajoč iz nadvse človeške izkušnje soočenja s tujstvom drugega. Seveda pa lahko Alenovo nepriljubljenost, da bi v

Foto: Bojan Dekleva

svoji življenjski situaciji prepoznal pozicijo pripadnika LGBTQ+ skupnosti, interpretiramo tudi kot obliko varovalnega vedenja, diametralno nasprotje akta »avtiranja«, ki stigma naredi vidno, zavzetega poskusa zanikanja stigmatizirajoče identitete v želji po ohranjanju nekoliko varnejšega položaja nevidne drugačnosti.

Motrim gibanje teles v prostoru in pomislim, da je dejavnost formiranja katere koli že marginalizirane družbene identitete tesno povezana z ambivalenco v odnosu do samega sebe, ritmično oscilacijo med radikalnim samosprejemanjem svoje drugačnosti v eni in težnjo po kar se da prepričljivem zlitju z normativnim v drugi skrajni legi. Potem se prizor nenadoma spremeni, milni mehurček se razpoči, pet prijateljev se spremeni v pet igralcev. Govorijo nam, gledalcem, njihove besede se vrtinčijo nad našimi glavami in se s hladnim kovinskim zvenom odbijajo od sten prostora. Očesni stik z mladeničem, ki stoji v moji neposredni bližini, zadošča, da se prepoznam v vlogi neme gledalke. Prvič ozavestim, da so moje noge od sedenja popolnoma otrple. Med odrom in publiko zazija debela razpoka, predstave je konec. Ko se dvignem s svojega sedeža, čutim, da sem nekoliko omotična. Med počasnim drsenjem proti izhodu se spomnim vljudnega opozorila glede vsebine gledališke predstave, ki ga je pred začetkom prejela neka gledalka z otroki. »Kaj praviš, bi lahko to predstavo nekako pripeljali na fakulteto?« me vpraša nekdo. »Jaz mislim, da če kdaj, potem zdaj.« Namuznem se ironiji lastnega nepremišljenega odgovora. Živim v milnem mehurčku, zbujam se za štirimi stenami študentske verzije beograjskega stanovanja. Tudi tukaj se o negovanju upanja učimo s prebiranjem izbranih literarnih del, gojimo ga v majhnih, ličnih lončnicah, kadimo ga v zaključeni družbi podobno mislečih, njegov pepel pa stresamo v pepelnike na zunanjih straneh svojih okenskih polic.

Anja Žerjav

Opomba: Člani in članice podporne skupine za slišanje glasov smo si v četrtek, 19. septembra 2024, v okviru 62. Linhartovega srečanja – festivala ljubiteljskih gledaliških skupin Slovenije 2024 ogledali predstavo »Dan, ko je padel sneg« režiserja Ajdina Huzejrovića in Gledališkega studia Dramatikon Kranj. V predstavi je nastopal tudi član naše podporne skupine. Predstava je na festivalu prejela nagrado za najboljšo predstavo v celoti.

DESET LET PROJEKTA SLIŠANJE GLASOV

Pred točno desetimi leti, torej novembra 2014, je bil v Kraljih ulice objavljen prvi prispevek na temo slišanja glasov. S tem se je začel projekt Slišanje glasov Slovenija in tudi istoimenska rubrika v našem časopisu. Desetletnico delovanja projekta bosta obeležila pogovor in gledališka predstava 9. novembra

na Placu na Linhartovi 43 v Ljubljani. Kmalu zatem pa se bosta začela tudi sestajanje »podporne skupine za okrevanje« ter peto leto delovanja »šole za facilitiranje podpornih skupin«. Več informacij o vsem tem lahko najdete na: slisanjeglasov@gmail.com ali na telefonski številki: 068 154 659.

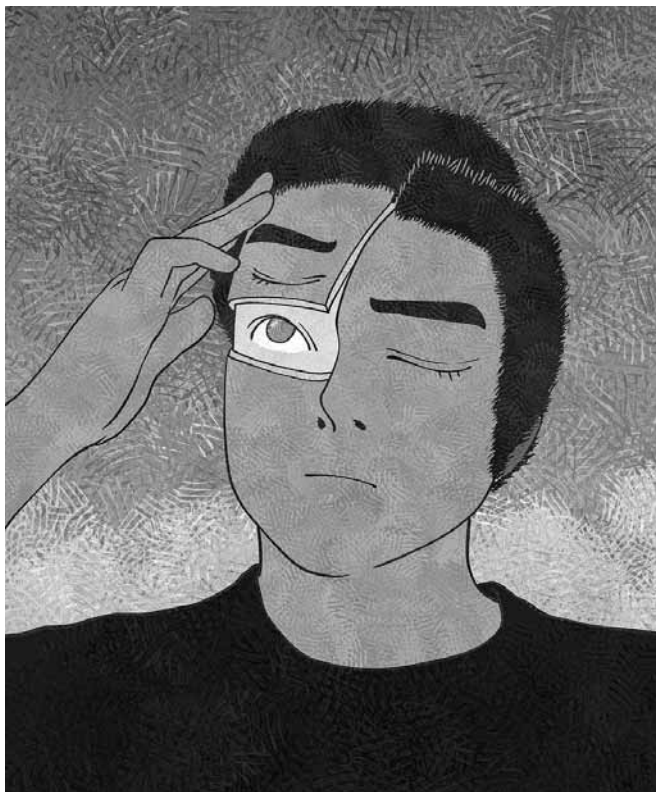
ON

Rekel mu ni nič. Odvrnilo ga je njegovo brezizrazje. Odvrnilo ga je to, da mu je prej rekel bedak ali še kaj hujšega. Motilo ga je vse na njem. Izražal je stvari, ki jih sam ni imel, mogoče. Stal je sredi sobe in ga gledal, kako hlasta polento z golažem. Zdelo se mu je, kakor da to počne iz »inata«. Jezno je zdrvel iz stanovanja in na vso moč zaloputnil z vrati.

V centru mesta ni bilo nikogar, šumenje dreves ga je odpeljalo do staromodne, neokusno opremljene gostilne, ki je bila celo noč prazna. Neka mulka, ki je bila v bistvu natakara, študentka, dijakinja, mogoče sam hudič, kdo bi ga vedel, je celo noč metala kovance v džuboks in manično plesala svoj ples, ki ga je prekinila le takrat, ko mu je točila. Domov se je vrnil zgodaj zjutraj, pijan kot mavra. Natočil si je kozarec kozjega mleka, ker drugega v hladilniku ni bilo. Na televiziji so predvajali risanke, ki jih je od nekdaj sovražil. Zmedeno se je sprehodil po sobi in opazil svoje stvari, razmetane naokoli popolnoma prostodušno. Dojel je, da je vseh teh predmetov naveličan, da mu ne pomenijo nič, da so prazna forma. V pepelniku je našel cigaretni ogorek, naredil dim, dva in se zatopil v ekran z risankami, vse dokler ga ni zmanjkalo.

Pred lokalno trgovino se je naslednji dan gnetlo ljudi, ni mu bilo jasno, zakaj, trgovina bi namreč morala biti odprta. Maček mu je rjovel v glavi od sinočnje avanture v gostilni. Približal se je ženski s psom, da bi izvedel, kaj se dogaja. Ženska mu je ošabno odgovorila, da ve toliko, kolikor on sam. Drugi ljudje so živčno postopali sem ter tja. Približal se je vhodnim vratom trgovine in pokukal skozi, kot da bo zadeva videti bolj jasna. Ženska s psom je na glas zaklela in se odpravila. Prepričan je bil, da je bila kletvica namenjena njemu, zaradi česar ga je stisnilo v prsni in mu v sekundi izsušilo usta. Želel je steči za žensko, kar je tudi storil, da bi razčistil zadevo, a je ni bilo več nikjer, kar ga je še bolj razjarilo. Nekajkrat je jezno pljunil v tla, s čimer je pritegnil pozornost drugih, ki so čakali. Znašel se je v središču pozornosti, na sebi je začutil poglede teh ljudi, v njih je bilo nekaj zlega, odločil se je, da ne bo čakal z njimi.

Popoldne je bil spet pri njem na obisku. Ni vedel, kaj ga vleče k temu človeku. Poznala sta se dvajset let, nikoli se nista razumela, a vendarle sta drug drugega vsakodnevno obiskovala in se pretvarjala, da sta najboljša prijatelja. Njuni pogovori nikoli niso imeli ne repa ne glave, velikokrat so se končali s takšnim ali drugačnim verbalnim nasiljem, ki ni imelo upravičljive podlage za nobeno od strani. Po njegovem mnenju je bil krivec prijatelj, saj je bil znan po tem, da drugim ni privoščil dobrega počutja, sam pa se je najboljšje počutil ravno takrat, ko je drugim brisal nasmeha z obraza. Tudi tokrat sta se sprla. Gledala sta nepomembno nogometno tekmo, kadila travo, ko je prijatelj nenadoma eksplodiral in mu očital, da se z njim družijo izključno iz koristi, ker doma nima ne trave ne

023
KRALJI
ULICE

televizorja. Udaril je kot strela z jasnega, kakor vedno, to je bil njegov stil, ni bil tip, ki bi kar koli napovedal ali pripravil. Samo čakal je iskrico, najmanjšo možno iskrico, da je zanetil vulkan. On prijateljevega izbruha ni želel komentirati, navadil se je na njegovo zlobo, izbruh ognja, ki ga je sprejel in v njem videl nekakšen nerezonski izziv, vnaprej izgubljeno bitko, poraz, ki si ga je štel v svoje dobro.

Počakal je do konca tekme in se odpravil domov, zadet kot opica. Ljubljana je bila mrtva, čutil je veter, sledil mu je kot lastni intuiciji, sledil je javni razsvetljavi naravnost do mestne knjižnice, kjer je na stopnicah našel na pol prazno pivo, ki ga je spil na dušek. Doma je nato napisal pesem o nekem konju, ki ga ni nikoli videl. Svojo pesem je prebiral do rane zore, vedno znova in znova, predelal je vsako besedo, vsak stavek, bila mu je zelo všeč, tako zelo, da jo je, preden je šel spat, popljuval in polil z bencinom ter vrgel v peč, kot da pesem ne bi gorela brez teh dveh surovin.

Shezoo Anarhi

PREGANJAVICA

Bil je lep sončen dan, ko mi je v mojih zgodnjih najstniških letih sosed, ki je živel čez cesto in bil tudi moj drugi fant, razlagal, kako je bilo na drogi. Opisal mi je svoje božanske občutke po intravenoznem vnosu heroina in kokaina ali kar obojega skupaj, kar se je imenovalo speedball. Zelo me je zanimalo, kakšen je ta »božanski« občutek.

Bila sem stara dobrih trinajst let. Firbčna pa sem postajala vse bolj, dokler nekega popoldneva nisva odšla do bloka, ki je bil oddaljen deset minut od njegovega stanovanja. Odšel je gor in prišel nazaj z dvema paketkoma prahu. V enem je bil prah rjave, v drugem pa bele barve. Razložil mi je, katere barve prahu je kokain in katere heroin. Rekel je, da imava koko in horse. Po vrnitvi v njegovo stanovanje je vzel žlico, skuhal heroin in naknadno noter stresel kokain. Jaz sem z zanimanjem in malo v strahu čakala, kaj bo. Zagledala sem iglo in potem njega, ki si je vbrizgal. Potem sem prvič poskusila tudi sama. Bilo mi je slabo in hkrati lepo, občutka ne znam opisati. Po dvajsetih letih jemanja sem začela čutiti nekoliko drugače, vedno bolj čudno na nek način. Pred leti je bilo še vse v redu, saj so bili moje telo in moji možgani še neomadeževani. Takrat ni bilo ne preganjavice, ne glasov in ne manjših popačenih oziroma drugačnih slik, temu ne morem zares reči prividi. Občutki so bili vedno bolj čudni, a le po vnosu substance.

Kar naenkrat, malo po koroni, se je začelo. Bil je običajen dan, kupila sem si svojo redno dozo kokaina, ko se je po injiciranju začelo. Bilo je, kot da je nekdo povsem za mano oziroma me obdaja, nisem vedela, ali je to samo dozdevanje ali res obstaja energija, ki je tam, saj verjamem, da si na kokainu dovezetnejši

za tuje energije. Zdravniki pravijo, da smo nori, zato norišnica, a ko to enkrat doživiš, veš, da nekaj obstaja, nekaj temačnega, saj tako sem jaz čutila in tudi slišala dva glasova, enega dobrega ter enega slabega.

To se mi je dogajalo le zadnjih pet let, tam enkrat po rojstvu otroka. Ko pa sem se streznila in pogledala fotografijo, sem v odsevu v svojih očalih videla, da v zadetem stanju nisem bila sama ...

Plavolaska

VARNA SOBA

Ljubljana je zanimivo mesto. V zdravstvenem domu Metelkova vsak dan delijo zdravila za pomoč odvisnikom od drog. In ti ljudje se potem družijo pred Mercatorjem za Metelkovo in zadnje čase tudi pred Lidlom nasproti glavne avtobusne postaje. Dokler jih tudi od tam ne bodo nagnali. Ker v nasprotju z drugimi naprednejšimi mesti po Evropi Ljubljana nima namenskega javnega kotička, kjer bi se ti ljudje lahko mirno sestajali, tj. mesta, namenjenega prav njim.

Naslednja zbirališča so pred društvi Stigma in Kralji ulice. Veliko sem potoval po Evropi in veliko naprednejših, zahodnih mest ima kakšno ulico, ki je namenjena odvisnikom od drog, kjer se lahko mirno družijo in konzumirajo prepovedane snovi. Pri nas na Balkanu tega ni. Sicer je na voljo brezplačna pomoč v zdravstvenih domovih, kjer se dobi nadomestek za heroin v obliki metadona, buprenorfina in sorodnih snovi, in tudi zdravljenje v ustanovah in komunah je na voljo brezplačno. Kar se tega tiče, je v redu organizirano. Le prostor, kjer bi lahko umaknjeni od oči javnosti počeli, kar že počnejo, manjka.

Ali je to dobro ali ne, je seveda vprašanje, ampak vedite, odvisniki se bodo tako ali tako družili in jemali droge. To je dejstvo, le da pri nas to počnejo na javnih mestih, kar pa ni v redu. Tako imajo nenehne probleme s policijo in tudi javnostjo, saj res ne izgleda lepo, ko hoče iti človek v trgovino in ga pred vhodom čaka gruča odvisnikov, za katere niti ni nujno, da so moteči, a stigma javnosti je močna, zato bi bilo morda res bolje, če bi imeli »uraden« prostor, kamor bi se lahko umaknili.

Seveda bi bilo najbolje, če odvisnikov od prepovedanih snovi sploh ne bi bilo, a dokler so, naj imajo svoj prostor, kamor se lahko umaknejo. Morda, to je moje razmišljanje, lahko da se motim, kaj pa vi mislite o tem?

Do prihodnjic vas lepo pozdravljam.

Nesmrtni

**PRAVI PRIJATELJ JE KOT GATE, JE VEDNO ZRAVEN. DOBER PRIJATELJ JE KOT KONDOM IN TE ZAŠČITI.
NAJBOLJŠI PRIJATELJ PA JE KOT VIAGRA IN TE DVIGNE, KO SI NA TLEH.**

IZ TEME V SVETLOBO

Ko se ozrem na svojo preteklost, pred mano »zasije« velika tema, črna luknja, ni spominov, ni dogodkov, ni ničesar. Trideset let drogiranja mi je ustvarilo leta in leta ničesar. Uporaba nekaterih drog v kombinaciji s tabletami pa mi je vzela tisto, kar imajo ljudje za največjo vrednost, to so spomini. Ni lepih in ni slabih, kar je po eni strani dobro zame. V svoji odvisnosti sem bil prisiljen storiti toliko slabega in napačnega, da bi težko živel s tem vedenjem. S svojim sporočilom se ne želim opravičevati za svoja dejanja, moje življenje je tako, kot je, in odgovornost zanj nosim v polnosti. Rad pa bi sporočil, da je odvisnost pekel, borba v temi – in nevede sem bil borec teme in se boril za zlo.

Nevede zato, ker se nisem odločil za takšno življenje, želel sem samo lažje preživeti. V času odrasčanja sem bil čustveno bombardiran s težkimi občutki. Doma, v šoli, na igriščih in v parkih, povsod je bil prisoten občutek manjvrednosti, ki se je s časom razvil v kompleks. Živel sem v centru Ljubljane, v delu mesta, kjer je živel pretežno bogatejši sloj, a moja starša sta bila delavca in živeli smo iz meseca v mesec. Sicer mi ni manjkalo ničesar, vendar so imeli vsi okoli mene boljše in več. Doma odnosi niso bili, kot bi morali biti, starša sta se kregala in ves čas ločevala, oče je imel potovalne torbe spakirane vsaj enkrat na dva meseca. Večino časa sta se ukvarjala sama s seboj. Jaz pa sem odraščal in deloval po svoje. Edini pobeg v mladosti so mi bili treningi, ukvarjal sem se s plavanjem in bil v tedanji Jugoslaviji v sami špiči med svojimi vrstniki. Šport sam po sebi je čisto v redu, a po drugi strani sem zaradi njega postal velik borec in egoist. In kombinacija vsega tega je iz mene naredila stroj, ki je rušil pred sabo vsa pravila. Odlična podlaga za bodočega dolgoletnega odvisnika in upornika brez razloga.

V svet omame sem vstopil pri štirinajstih, najprej cigareti, kmalu alkohol. Pri sedemnajstih marihuana in pri dvajsetih heroin. Potem pa so šle stvari po svoji poti in nisem zmožni več kontrolirati ničesar. Če me kdo vpraša, kakšne droge sem uporabljal, mi je lažje povedati, česa nisem. In če sem iskren, sem poskusil vse. Moje obnašanje je bilo športnega duha, vse sem jemal, kot bi tekmoval v »kdo vzame več«, pravi čudež je, da sem danes še živ in zdrav. Večino časa sem se ukvarjal s preprodajo, nisem želel krasti in s tem prizadeti ljudi, ki niso bili neposredno v stiku s tem svetom. To delo me je pripeljalo v veliko različnih situacij, ki so bile dobesedno, kot jih gledamo v filmih. Nič ni šlo mimo mene, fizični obračuni, izsiljevanja, strah pred izgubo lastnega življenja, veliko bogastvo in tudi beda, ves čas pritiski policije in sodišč. Doživel sem vse in še več, bil sem tudi zaprt.

Po nekem »naključju« sem pred trinajstimi leti srečal duhovnika, ki mi je odprl oči. Pomagal mi je, da sem prepoznal svojo zablodo, do tistega časa sem sicer v sebi trpel, ampak

Imaš težave z drogo?

Morda ti mi lahko pomagamo ...

041 861 776

Narcotics Anonymous

www.na-slovenija.org

užival v svoji vlogi. Ob spoznanju, da ne živim prav, in vseh drugih spoznanjih je bil to trenutek, ko sem bil na križišču, jasno mi je bilo, da tako ne bo šlo več dolgo in da se moram spremeniti. Vedel sem, da če bom nadaljeval po starem, me čaka samo smrt. Zato sem se odločil, da se spremenim. Pot iz zablode je bila dolga. Moja formacija je bila taka, da si nisem pustil pomagati, vse sem želel narediti sam in po svoje. Minitu je moralo še nekaj let, da sem si priznal, da potrebujem pomoč, in takrat sem šel v komuno, tam sem opravil cel program in se vrnil v življenje. Začetki so bili obetavni, našel sem si partnerko, službo, uničeni odnosi so se popravili in povrnil sem dolgove do države. Užival sem življenje s polno žlico in veliko potoval po svetu. Moja edina napaka je bila, da sem živel v zanikanju svojega starega jaza, dal sem ga na *ignore*, kot ga nikoli ne bi bilo. Posledica tega je bila, da so se stari vzorci spet neopazno vrnili v moje življenje in moja odvisnost se je vrnila.

Dokler sem lahko, sem jo prikrival, a tega se ne da skriti. Bližnji so jo opazili. Napotili so me v NA (*Narcotics Anonymous*, op. ured.). V začetku sem hodil v tiste prostore zaradi drugih. Na srečanjih nisem sodeloval in ni bilo uspeha. Partnerki je prekipelo in me je postavila na cesto, za celo leto sem se spet izgubil v omami, dokler me niso streznili v kliničnem centru. V steklenih vratih sem se trezen zagledal in se ustrašil samega sebe. Videti sem bil, kot bi prišel iz nacističnega taborišča, shiran in bled ter postaran za deset let. Takrat mi je bilo dovolj. Vrnil sem se v prostore NA, tam sem našel svoje mesto. Vmes sem šel še na detoks, kjer sem se očistil, predčasno zaključil program in se vrnil na svoje mesto v NA. Tu sedaj vztrajam in spoznavam samega sebe. V NA sem dobil tisto, kar me drži pokonci. Živim za vsak dan posebej in ostajam čist, kar mi ni uspelo še nikoli prej.

Moja zgodba ni prav nič drugačna od drugih, vsi odvisniki preživljamo podobno, odvisnost je odvisnost. Zagotovim pa lahko, da če je želja po življenju brez drog, se lahko uresniči v prostorih NA, s programom NA in vsemi nami, ki v njem okrevamo.

LP Andrej

025
KRALJI
ULICE

ZGODOVINO PIŠEJO LE ZMAGOVALCI, ČETUD' SO NEPISMENI AL' BUTALCI.

ZORAN RADONJIĆ – ŽONKI

Kraljevi recenzor:

KINO ŠIŠKA: ORLEK

Lahko bi napisal le besedo, Orlek, in bi s tem povedal vse. Pač legende. Toda nekaj me je črvičilo, da le pri tej besedi ne morem ostati. Za nekatere so že stare upokojene mehke cure. Za druge so se že izpeli. Spet za tretje so nule. Toda vsi so brcnili v temo. V zelo črno temo. Če ima bend še po 35 letih toliko energije, da podkuri polno dvorano v Šiški, ki je bila razprodana, če vsi obiskovalci poznajo njihove pesmi, da se na momente slišijo še bolj kot bend, če jim uspe noreti dobri dve uri po odru ...

potem to niso stare pizde za odpad. Oni so taki kot vino. Starejše ko je, boljše je! Bolj zadane! Ne bom našteval komadov, ki so nam jih poklonili nocoj, saj so to že ponarodeli evergreeni. Moram pa napisati, da se ni dalo stati pri miru. Orleki so nas vse pognali v luft. Od tistih res že starih do mladih, ki so v bistvu še otroci. Resno, kar tri generacije so bile na koncertu. Noro! Orleki so po 35 letih polnomastni. Ne! Orleki so že 35 let polnomastni. Me pa prekleto zanima, kakšni bodo po 40

Foto: Maša Pirc

letih. Bosta takrat dovolj dva koncerta zaporedoma, kajti že ob tem jubileju bi bila zagotovo dobro obiskana. Mat kurba, Orleki, na zdravje!

Taubi

MENZA PRI KORITU: KUZLE

Pank ni mrtev. In še dolgo ne bo! To dokazuje skupina Kuzle, ki so je po štiridesetih letih spet primajala na oder. Žal niso odigrali niti enega komada. Mi pa je eden izmed njih prišepnil, da ne znajo igrati. A pred desetletji so pa znali? Jih kar klinc gleda. Takrat smo jim z vlaki sledili po koncertih. Že samo zato bi si zaslužili vsaj en komad izpod njihovih rok. So jih pa zato prav dobro zamenjali Manifest. Če sem čisto odkrit, sem ob njihovem igranju v glavi odpoval v osemdeseta. V Menzi pri

koritu sem se počutil kot na koncertih v tistih davnih zlatih časih. Nepozabno! Sicer pa je bil koncert namenjen izdaji njihove dvojne LP-plošče Vse je isto, na kateri predstavljajo tudi še neznane posnetke. Upajmo, da se jim zmeša in spet poprimejo za instrumente. To bi bil žur!

Taubi

Vir: Kuzle FB

KINODVOR: STARI HRAST, PREMIERA

Film pod taktirko Kena Roacha (sicer predstavnika socialnega realizma), prikazan v sklopu migrantskega filma, me je kljub sporočilu o nujnosti sprejemanja različnosti, druge kulture, medsebojne solidarnosti in pogostosti rasizma ter problematike migrantov nekoliko razočaral. V nasprotju s prej omenjenim filmom se vsebinsko zdi nekoliko prisiljen. V mesto na angleškem podeželju naselijo sirske begunce, večinoma ženske in otroke. Vaška

srenja se temu upira, saj po propadu premogovništva, ki je pomenil osnovno preživetje, že sama životari v precejšnji socialni stiski. V vaški gostilni Stari hrast, ki je še edino družabno središče, gostilničar s socialnim čutom, TJ, organizira skupne obede za »domorodce« in prišleke. Obe skupnosti, ki imata določene skupne značilnosti (izdanost od države, pomanjkanje upanja in življenje v revščini), se sčasoma povežeta. Tako naj bi v idealni družbi tudi v resnici bilo. Če

Vir: Kinodvor

povzamem: dobra tema, vendar ne tako dobro izbrana oz. izdelana pripovedna sredstva.

Mirjam Gostinčar

KINODVOR: GOSPODINJSTVO ZA ZAČETNIKE, PREMIERA

Film Domamkinstvo za početnici (koprodukcija S. Makedonija, Srbija, Kosovo, Poljska, Hrvaška) makedonskega režiserja Gorana Stolevskega, ki že leta biva v Avstraliji, je vsekakor osvežitev. Pristop do občutljivih tem, kot so LGBTQ+, romska populacija

in kriminaliteta, ni prisiljen, kot se pogosto rado zgodi. Ravno nasprotno: obilica humorja in prepričljiv prikaz nenavadne »družine«, ki se brusi ob raznoraznih preizkušnjah, nas ves čas držita v napetosti. Med drugim poudarja tudi pomembno dejstvo, da primarna

družina ni nujno tista, v kateri se počutiš razumljen in sprejet. Vsekakor film, vreden ogleda.

Mirjam Gostinčar

OD SONČNE REKE DO DEŽEVNE METELKOVE

Tri hude fenice in moja malenkost smo 16. septembra v zgodnjih večernih urah že dežurali pred vhodom reškega Pogona kulture, kjer smo nestrpno čakali na koncert legendarnih grungerjev Mudhoney, ki so v okviru nove EU-turnee promovirali aktualni album Plastic Eternity. Navdušila je že nizozemska predskupina Sōwt, Mudhoney pa še enkrat več dokazali, da jih še zdaleč ni načel zob časa. Še vedno sveži in uradni, brez nepotrebne nastopaštva, set listo z nove plate pa so spretno dopolnjevali s starimi komadi. Slab teden kasneje, na turoben ponedeljek, 23. septembra, smo v Kinu Šiška pospremili predstavitev novega albuma Šiba skupine Oholo, ki jo sestavlja paket prekaljenih akterjev domače improvizatorske scene. Album, vznemirljiva mešanica komponiranega rocka, jaza in improvizacije bo v kratkem tudi naprodaj. Po koncertu pa še skok v Klub Gromka, kjer se je v koprodukciji Defonije in projekta Better live ter v sodelovanju zavoda Sploh odvil koncert improvizirane godbe, na katerem so nastopili Sigrid Aftret — tenorski saksofon, flauta; Hans P. Kjørstad — gosli; Mojca Zupančič — klaviature; Christian Meaas Svendsen — kontrabas; Boris Janje — kontrabas; Patrycja Wybrańczyk — bobni, tolkala. Oktober je bil še vedno poscan, kar

OHOLO

Foto: Jože Balas, Foto Note

SMOKEMASTER

Foto: Jože Balas, Foto Note

SØWT

Foto: Jože Balas, Foto Note

COLOUR HAZE

Foto: Jože Balas, Foto Note

DEFONIJA BETTER LIVE

Foto: Jože Balas, Foto Note

pa ni preprečilo dobrega obiska koncerta legendarnega nemškega četverca Colour Haze, ki svojo mešanico psihadelije in stonerja uspešno prodajajo že 30 let. Torej, 3. oktobra, so v Gali hali pred Colour Haze ogrevali, vsaj zame, dosti bolj poslušljivi in stonerski Smokemaster, katerih album z istim imenom močno priporočam v poslušanje.

Zbral in uredil Jože Balas, FOTO NOTE

MUDHONEY

Foto: Jože Balas, Foto Note

MUDHONEY

Foto: Jože Balas, Foto Note

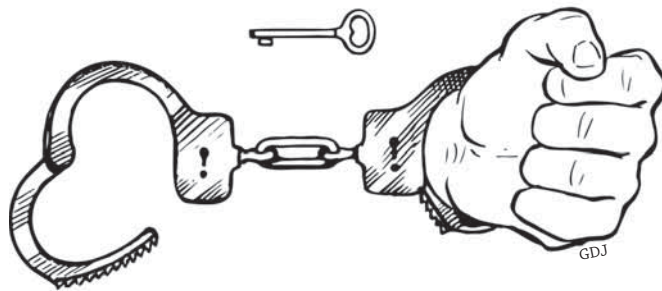
Izza rešetak:

ODNOSI V ZPKZ MARIBOR

No, zaenkrat sem še vedno v zaporu. Že dve leti in pol furam rutino. Zelo naporno je, ko moraš shajati z zaporniki. Splošno znan pregovor izza rešetak je: »Ni težka robija, težki so robijaši.« To je čista resnica. Dal vam bom par primerov, da boste imeli lažjo predstavo.

Ko zjutraj vstanem, si čisto vsako jutro rečem: »O, fak, še vedno sem tu.« Grem spat samo še okrog sedemstokrat, pa grem domov. Si skuham kavo ali pa jo skuha cimer, ampak pol pijem rjavo vodo. Že to mi pokvari dan in potem še vsi ti kisli obrazi ... Skušam se držati zase, ampak že pristopi kak Ukrajinec ali Romun ali še sam ne vem, kdo, in me sprašuje v tujem jeziku, kdaj je zajtrk, kdaj mora iti do jedilnice itn. »Ti izgledam kot kurčevi turistični vodič?« mu odgovorim in grem na zajtrk. O hrani v zaporu kdaj drugič. Po zajtrku grem na delo in poslušam: »Kako se vklopi mašino?« Stari, piše na veliko, samo en gumb je z napisom »start«. Potem sprašuje, kje bi lahko dobil čevlje za delat. V pisarni paznika vprašaj, razložim v treh jezikih – angleškem, nemškem in srbskem! In potem gre res v pisarno, kjer ga paznik nadere, da tu ni trgovina Borovo. Pa sprašuje, ali bi mu posodili deset evrov za tobak. Ja, ti bom napisal ček.

028
KRALJI
ULICE

Ta članek ni rasističen in upam, da ga kdo ne jemlje tako. Odnosi v zaporu so vsaj zame najbolj naporna stvar, saj je tisoč obrazov in za vsakim obrazom se skriva zgodba, zaradi česar moraš z vsakim obsojencem na primeren način komunicirati. Pa še dvajset jezikov se govori in nobeden nič ne ve in nič ne razume. Slovenščina je tukaj v manjšini in bogu se zahvaljujem, da imam v sobi človeka, ki guči prekmursko. S tem se da shajati.

Alex, ZPKZ MB

P. S. Zelo všeč mi je zgodba in borba od Sabine iz ZPKZ Ig. Vztrajaj in bori se naprej. Želim ti moči in volje za to!

REZERVAT: DNEVNIK OBSOJENCA 0-118/2015

Ta dnevnik je resnična zgodba življenja v ZPKZ Ljubljana, Povšetova ul. 5. Pisati sem ga začel 26. 4. 2015. Naj vam ga bo v veselje brati in naj vam nekaj da, kaj koristnega. Glede na to, da se najde v njem tudi kaj nepojasnjenega, čudnega, nedorečenega, naj vas ne bo sram. Vprašajte. Moj elektronski naslov vam je vedno na razpolago: taubi66@gmail.com.

Torek, 11. 8.

Po totalno neprespani noči je napočil dan spanja. Počasi se mi sanja, da je to nekaj najboljšega. Resno. Fantje v sobi imajo ves dan glasne debate o »nič«. Nič pa me ne zanima. To so bolj monolog, razgovori, polni samohval in znanja. Miha me preseneča – obvlada matematiko in dieto, filme in zgodovino, politiko in seks. Skratka je enciklopedija v človeškem telesu. A te njegove podatke je treba neke preveriti, a je to najbrž le izguba časa. Tako je zame najbolje dan prespati in potem zvečer pretrpeti ob TV Dnevniku. Cimri vedo več. Cimri vedo vse! No, takoj po dnevniku se neurje nabijanja besed delno ustavi in so na srečo na vrsti filmi s podnapisi, tako da mi ni treba ugibati, kaj tam govorijo. Po 21. uri, ko vsak od njih posnifa zadnjo terapevtsko tableto, se zarijejo vsak v svojo posteljo in zaspijo. Takrat se začne najlepši trenutek dneva. V miru sedim ob rahlem smrčanju in spremljam TV-program. Takrat lahko v miru spustim svoje možgane na pašo.

Včasih pomislim, da je to Ghandijevski način boja ali preživetja. Morda. Pustim jih, da se driblajo v svojem svetu, medtem ko jaz svetlobna leta daleč krmarim v svojih sanjah ali knjigah. Včasih se zahvaljujem Bogu, da sem gluha na desno uho. Tako lepo ležem z levim ušesom na vzglavnik. Vzamem knjigo in okoli mene se lahko tudi pobijejo. Ne slišim. Žal ali na srečo? Neprecenljivo! Vsak dan imam tri take momente. Zjutraj eno uro, ko Miha in Bine še spita, Jure igra svoje video igrice, jaz pa ob kavi in cigaretu

Richard Drawings

berem knjigo. Drugič ob popoldanskem sprehodu, ko ostanem sam v sobi s knjigo. In zvečer. Kako zelo si želim biti doma. Sam v svoji sobi s izklopljenim telefonom. Nihče me ne bi motil in bil bi sam v brezmejnosti svoje glave. Ali pa v gozdu Pr' Nebavec – le jaz in dreve.

Taubi, ZPKZ Povšetova

DVESTO KORAKOV DO OBLAKOV

Vsi brezdomci v Sloveniji in po svetu so se znašli na cesti brezdomstva zaradi življenja v sistemih negotovosti, nespoštovanja in zaradi okoliščin rojstva v atomsko neurejenih družinah, ki to niso bile. Predvsem pa zaradi samih sebe, svojih stranpoti in zavoženih izgubljanj v slepih ulicah z nezmožnostjo povratka v (ne)normalno življenje sodobnega človeka. Pa zaradi odvisnosti od razne vrhunske kemije, komercialne medicine in prepovedanih substanc. In na tej poti sem se slabo znašel tudi sam.

Ker mi je voda zalila pljuča in telo ter zadušila dihanje, sem padel v nezavest in so me odpeljali na urgenco v bolnišnico, na internistični oddelek, kjer so me začeli preiskovati in zdraviti z infuzijo in vnosom »najzdravilnejših« tablet, injekcij in zelo dragih substanc in kemikalij. Tam so storili vse, da bi mi olajšali bolečine, me ozdravili in poslali »domov«, na cesto, oziroma med kralje ulice. V tem času je umrlo sedem sobolnikov, od katerih je večina prišla tja naredit še zadnjih dvesto korakov do oblakov oziroma smrti. Sestre so me vzele za »svojega« in mi skušale pomagati ozdraveti med umirajočimi, ki so potrebovali samo zadnjo paliativno pomoč pred odhodom v smrt, med oblake ali v vesolje.

Nato sem čudežno ozdravel in po obisku Kraljev ulice odšel na

Foto: Artur Skoniecki

029
KRALJE
ULICE

nadaljnje zdravljenje in na prevzgojo v mariborski samostan oziroma samico zapora, od koder vam spet pišem, pošiljam pozdrave in žalostne pesmi. Ko me spet ozdravijo in prevzgojijo, se bom vrnil na pot dvesto korakov do oblakov – pot alkohola, trave, cest, ulic in parkov brezdomstva.

Pogrešam norosti s ceste in vam zavidam vašo brezmejno svobodo ter mir v vaših dušah in srcih.

Benjamin MantaQi-Chi, ZPKZ MB

POLETJE V PRIPORU

Ponovno je prišel nov mesec, nova številka, pa nove zgodbe in dogodivščine. Dragi bralci in drage bralke, moram vam povedati, da poleti v priporu ni bilo lahko, saj je podnevi v sobi temperatura narasla tudi do 40 °C. Ohladilo se je šele po polnoči, drugače pa cel dan švicanje, saj je zapor/pripor zgrajen po drugi svetovni vojni: ni prezračevanja, ni klime, imamo eno okno, je, kakor bi bil cel dan v savni.

V sobi sta še WC in umivalnik, uporablja ju šest oseb. Soba meri 16 m², po naših standardih bi to pomenilo dve osebi in pol, notri pa so trije dvojni pogradi, spimo na nekakšni spužvi za pranje avtomobilov s prevleko čez. To naj bi bil jogi. Vseh šest nas ne more jesti za eno mizo, je treba počakati, da se miza sprosti. Enkrat dnevno je tuširanje, dvakrat dnevno sprehod po eno uro. Ostalih dvaindvajset ur smo v sobi na sopari, kar vrtelo se nam je od vročine.

Da ne govorim o rednih pretepih. Spet so morali posredovati pravosodni policisti, da so prekinili pretep v sobi. Po 10–15 minutah intenzivnega pretepa so uporabili solzivec, da so ga lahko preprečili in da so lahko vse pripornike premaknili v druge sobe ali pa celo premestili v druge zavode za prestajanje kazni.

SPET V MARIBORU

Dober dan, ljudje. Danes se vam javljam iz mariborskega zapora. Se sprašujete, kaj tam počnem? Pravijo, da gre osel le enkrat na led. Jaz očitno nisem osel, ampak moram biti še bolj nor kot on, ker sem šel na led dvakrat. Na Povšetovi je bilo kar v redu, tu pa je še bolje, saj so Štajerci ljudje s srcem. Vedno ti pomagajo. Malo je takih. Veliko se pogovarjamo, če bi imel še izhod, pa bi bilo vse. A tudi tako je okej. Dokler smo živi in zdravi. Če bi bilo še kaj konkretnega za spit, bi bilo še bolje, toda je, kar je. Trenutno sem na kavi in vodi. Pa saj ne moreš stalno piti, je baje slabo za ledvice

Naša soba je še vedno najbolj mirna. Ni kreganja ne kraj ne pretepanja. Do sedaj so nas še pazniki pohvalili, da je soba res okej in da držimo skupaj. Seveda pa ne smem pozabiti omeniti tudi tega, da so ujeli moškega, ki je pobegnil z velike »šetnje«. Ta možakar je že bil na prestajanju in je upravi dokazal, da se da pobegniti iz zapora. Menda so obsojencu, ki je bil tisti trenutek na velikem sprehodu, z druge strani zidu vrgli aluminijasto lestev, tako se je lahko hitro povzpel na vrh in skočil v avto, ki ga je čakal na drugi strani ter se odpeljal neznano kam. Dva ali tri dni kasneje so ga ulovili v kavarni blizu zapora za prestajanje zaporne kazni.

Včeraj sem dobil sodbo za rop. Obsodili se me na dve leti in tri mesece. Dan prej so me za tri druga dejanja obsodili na leto in šest mesecev. Skupaj imam tri leta in devet mesecev kazni. Vem, da se mi bo po združitvi kazen znižala za 1–3 mesece. Nekaterih sploh ne zanima, kakšni so pogoji v priporu, posebej teh s sodišča, ki bi morali vsak teden priti naokoli. V dveh mesecih sem napol osivel. Ven bom najverjetneje prišel povsem siv.

Kotni škrat, ZPKZ LJ

in jetra, pa tudi za možgane pravijo, da ni dobro. Ne razumem pa, zakaj ga naši dohtarji vsi veselo cinijo, ampak ne pivo ali vino, tako kot mi ubogi državljani. Oni pijejo žganice – samo najboljše. Torej, sedaj veste, kje sem. Lepo vas pozdravljam, še posebej Sebo, Mateja M., Sama, Ivana B., Saleta, Kuska, Vesno M., Meha, Soska, B-Bar in druge člane. Se vidimo v boljših časih. Popijte še kak liter na moje zdravje. Ajde, čav!

Vaš zvesti vojak Jani Zakrajšek, ZPKZ MB

IN MEMORIAM: ŽELJKO KIŽDOBRANSKI – KIŠOBRAN

Že kakšen mesec preden sem se letos odpravila na dopust na morje, si me vsak drugi dan opozarjal, da ti ne smem pozabiti poslati kartice. Vse kartice in čestitke si namreč imel kot medalje razporejene vzdolž police nad ležiščem in mizico, na kateri se niso smele premikati stvari, ki so tam ležale v samo tebi znanem pravem vzorcu. Obljubila sem ti, da ne bom pozabila na ta nujni dopustniški dolg, in vesolje mi je priča, da pot do edine pošte na otoku, ki je uradno delala le dve uri na dan, v resnici pa še to le takrat, ko je bil poštar pri volji, zmanjkalo pa jim je celo znamk, ni bila lahka. In vendar sem si priborila to tvojo kartico in jo odposlala. Ko se ni in ni pojavila v tvojem nabiralniku, si me pričel zasliševati, ali sem jo sploh zares poslala. No, po kakšnih dveh tednih čakanja sem naletela na novico, da se je prav na tem otoku upokojil zadnji poštar in so vse pošiljke zastale. Vmes je preteklo že toliko časa, da sem se odpravila na drugi del dopusta, od koder sem ti nemudoma poslala še eno kartico. K sreči si vsaj to dočakal – za las.

Ne vem, koliko življenj si imel, ampak vsekakor veliko več kot devet. Bil si več kot verižni kadilec, tvoja glavna prehrana je bil kapučino iz avtomata, s čim sploh še dihaš, ni bilo jasno nikomur (s pljuči pač ne), to pa je bil le osnovni paket vseh zdravstvenih težav, zaradi katerih je bil rešilec tvoj prevoznik vsaj nekajkrat na leto. Potiho smo se že stokrat pripravili, da se morda ne boš več vrnil iz bolnice, ti pa si se naši črnogledosti v posmeh kot zlatozobi ta stari iz filma *Črna mačka, beli mačkon* iz bolnice frajersko pripeljal novim dogodivščinam naproti.

Živel si res neverjetno življenje; od Jugoslavije, Nemčije, ZDA in Dominikanske republike so te tvoji večni posli, ki so brez izjeme vedno propadli, pripeljali do »stanovanja« v avtu, nato pa do bivalne enote na Knobli. Dolgo sem rabila, da sem se nehala truditi, da bi tvoje nove in nove poslovne podvige preprečevala, saj sem dojela, da je to to, kar ti daje zagon. Ne vem, koliko anekdot sva dala skupaj čez. O svojih preteklih si mi zadnji dve leti na vsake toliko pripovedoval, da sem jih zapisala za Kralje ulice, ki si jih tako rad ponujal – kolikor si pač zmogel in kolikor so tvoji posli časovno dopuščali.

Težko je izbirati, kaj zapisati v poslovnem pismu o nekom, s komer si se dolga leta slišal vsak dan, ki ti je zaigral na vse živce in te za protiutež tudi nešteto krat nasmejal – nalašč ali pa nehote. V spominu bom ohranila tvoje trikratno prekrižane noge med sedenjem, tvojo sedežno garnituro, ki smo jo komaj stisnili skozi vrata sobe, cigarete, smeh, hojo, ki je delovala kot neke vrste »moonwalk«, ter nagovor »Ciao, Maruša! Kako, prvo, kako si? ... Maruša, poglej«, čemur je sledil obvezni zaplet nekega novega (no, ali pa starega) biznisa.

Upam, da je tista butasta kartica z morja dokončno izgubljena in nikdar ne prispe na naslov, ki bi moral biti tvoj, pa bi poštar le zaman iskal pravi nabiralnik in jo odložil na radiator, od koder bi romala le še v smeti. Ne želim videti, kako se to zgodi. Kišo, ne bomo te pozabili.

Maruša Ivančič

P. S. Pozdrav tudi od Jeana in psa.

Foto: Maruša Ivančič

DOLGOVI

V življenju se držim protizadolževalskega načela. V praktičnem smislu to pomeni, da ne dovolim, da se pri meni kdo zadolži. Če lahko dam, kar me nekdo prosi, dam, če ne, pa se rajši izognem vlogi upnika, ker se mu ljudje zaradi lastnega preživetja prej ali slej začnejo izogibati.

Svojemu načelu navkljub pa sem se le nekaj dni pred tvojo smrtjo zarekla – in te zadolžila. Po tem, ko sem ti z nekaj profesionalnimi prijemi povprečne milenijke (saj veste, visoko digitalno usposobljene mladenke) usposobila televizor v bolnišnični sobi, sem ti v navalu zadovoljstva nad svojim delom rekla: »Zdaj si mi pa dolžan kafe.«

Že takrat me je obšla slutnja, da si te kave ne bova privoščila in da bo ostala tak posrečen neizbrisan dolg med nama. Ta dolg ti na tem mestu odpisujem.

Sretan ti valentin/rođendan ... Željko, počivaj v miru!

Helena Grbec

Giacomov foto kotiček:

ODDELEK ZA RAZBURJENE¹ ŽENSKE

www.giacomodoni.com

Študija Giacomona Donija o ženskah in psihiatričnih ustanovah.

Maria Ermenegilda Fuxa se je rodila leta 1913 v Aliji, majhni vasi v provinci Palermo, nekaj minut pred svojo dvojčico Nicoletto Ermelindo, s katero bo izkusila zapleteno in konfliktno razmerje.

Maria in Nicoletta sta odraščali v strogi in togi družini, njuna različna značaja pa sta bila očitna že od začetka: Maria je bila sramežljiva, plašna, spletla je malo prijateljev in pogosto živela v senci svoje veliko bolj karizmatične sestre. Obe sta obiskovali iste šole, in ko sta diplomirali za učiteljici, se zdi, da je Maria končno zaživela, saj se je zaljubila.

Prepad, ki ga je občutila v odnosu s sestro, se zdi, je počasi izginjal. Maria je sanjala o karieri, poroki in družini, o izjemni prihodnosti, ki pa se nikoli ne bo uresničila. Nicoletta se je namreč zapletla z njenim fantom, Maria se je počutila izdano od sveta.

Zaradi bridke žalosti je Maria poskušala narediti samomor tako, da se je vrgla v praznino. Preživela je z manjšimi telesnimi poškodbami. Vendar jo je to dejanje drago stalo. Poslali so jo v psihiatrično ustanovo – zaradi shizofrenije in depresije.

A v grozi ustanove za duševne bolnike je Maria našla svobodo s pomočjo svojega peresa in poezije. Sčasoma so jo odpustili in zaupali v oskrbo njeni sestri, ki je živela v Milanu in se je medtem poročila z njenim bivšim fantom. Kljub poskusu sprave je njun odnos ponovno razpadel, Maria pa se je vrnila v rodni kraj.

Zatekla se je h knjigam in poeziji, zaprla se je vase, kot bi želela pobegniti resničnosti, ki pa je ponovno potrkala na njena vrata z vso silo: mesto je pretreseno in opustošeno zaradi vojne.

Brezupno se je poskušala vrniti v Alio, vendar je bilo mesto neprepoznavno, kar jo je pahnilo v globoko trpljenje in obup. V petdesetih letih prejšnjega stoletja je ponovno pristala na psihiatriji, kjer naj bi ostala do konca življenja in ki ji je odvzela občutek obstoja.

V tem obdobju se je njena pesniška ustvarjalnost še naprej razvijala, Maria je pripovedovala o trpljenju v ustanovi in dajala glas izobčenim.

Po zaslugi zakona 180² se je leta 1997 preselila v družinsko hišo, kjer je ostala do svoje smrti leta 2004.

Maria Fuxa nam zapuša pesniška dela, ki z večjim jezikom opisujejo bolečino, prepletajoč dialekt, jezik intime, v italijanščini, jeziku izraza, na spreten in pristen način. Zapuša nam pričevanja o psihiatrični ustanovi, prepojena z lirizmom nekoga, ki je v umetnosti našel orodje, da reši svojo dušo, medtem ko je prestajal najhujšo bolečino.

Giacomo Doni

Prevedel Jean Nikolič

Fotografije: Giacomo Doni + AI (Midjourney)

¹ Besedo razburjena (*agitata*) so v italijanskih psihiatričnih ustanovah uporabljali za opis agresivnih, histeričnih in nasilnih oseb.

² Zakon 180 (La Legge 180 aka Legge Basaglia) je bil sprejet pred 66 leti, leta 1978, in je omogočil zaprtje psihiatričnih bolnišnic v Italiji v najkrajšem možnem času ter onemogočil gradnjo novih. Italija je prva država na svetu, in doslej edina, ki je zaprla prav vse psihiatrične bolnišnice na svojih tleh.

Maria in Nicoletta

Maria izgubljena v ruševinah mesta, uničenega v vojni

Maria Ermenegilda Fuxa med pisanjem na psihiatriji

KRAVŽLJANJE MOŽGANOV

Frank James Marshall – Amos Burn, Pariz, 1900.

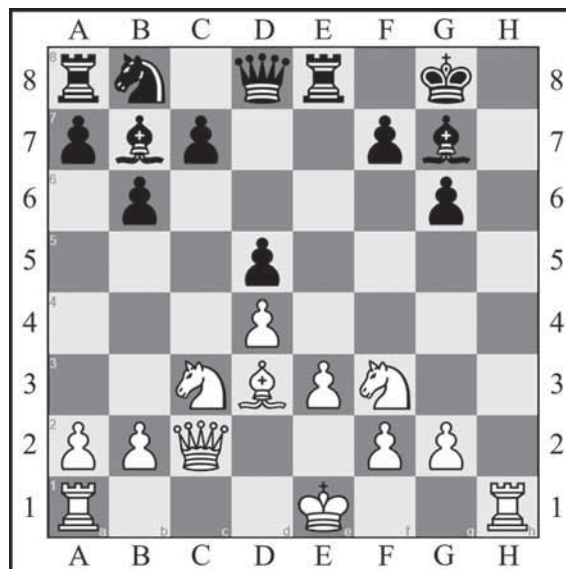
Na potezi je beli. Črni je v izgubljenem položaju, saj mu preti mat. Poiščite sosledje potez.

Jean Nikolič

Standardni algebrski šahovski zapis:

pijon/kmet – brez oznake, S – skakač, L – lovec, T – trdnjava, D – dama, K – kralj, x – jemanje figure, + – šah, ++ – mat, O-O – mala rokada, O-O-O – velika rokada, = – remi/ponudba remija, e. p. – en passant (kmetovo jemanje mimogrede).

032
KRALJI
ULICE

Vic despuzle.net

REŠITEV JE OBJAVLJENA NA STRANI 35.

Najave:

ANA LUA CAIANO + NINA VIRANT VIRA, 9. 11., KINO ŠIŠKA
Novembra nas bo očarala izjemna glasbena fuzija Ane Lue Caiano, vzhajajoče zvezde na svetovni glasbeni sceni. Portugalska glasbenica spretno združuje tradicionalno glasbo z najsodobnejšimi zvoki elektronske glasbe in vsakdanjka ter ustvarja zvočno krajino, ki je hkrati globoko zakoreninjena v glasbeni dediščini in osupljivo moderna. Ogrevala nas bo izkušena slovenska pevka Nina Virant.

CHELSEA WOLFE + MARY JANE DUNPHE, 15. 11., KINO ŠIŠKA

Chelsea Wolfe se je širšemu občinstvu predstavila v začetku prejšnjega desetletja, hitro pustila pečat s svojim spretnim združevanjem resnih tem z melodično lepoto ter se utrdila kot pionirka v alternativni glasbi. Wolfe bo v Šiški spremljala Mary Jane Dunphe, umetnica, ki kljubuje konvencionalnim tehnikam pripovedovanja zgodb in uporablja svoje edinstvene veščine pesnice in glasbenice za posredovanje zgodb skozi utelešeno prisotnost, performans in doživeto prenašanje čustev.

HUGO RACE & MICHELANGELO RUSSO, 27. 11., AKC NAMA, ŠKOFJA LOKA

Hugo Race, nekdanji član zasedbe Nick Cave & The Bad Seeds, skupaj z italijanskim glasbenim čarodejem Michelangelom Russojem predstavlja ploščo 100 Years. Hugo Race, avstralski

kitarist in pevec, sodi med glasbenike, ki se na najbolj drzen način spopadajo z dediščino bluesa in druge glasbe iz obdobja pred rokenrolom. V Sloveniji je nastopil že večkrat, med drugim smo ga lahko poslušali leta 2015 v Channel Zero s svojo zasedbo Hugo Race & The True Spirit, navdušil pa je tudi v Piranu, kjer je nastopil z zasedbo Dirtmusic na Drugi godbi leta 2018. Vsekakor vredno ogleda kakor tudi obiska AKC Nama, novega prireditveno-koncertnega prostora, ki je uspešno zaoral na koncertno domačo sceno.

INGVER IN GVERILKE, 30. 11., KLUB GROMKA

Ingver in Gverilke je performativni pevski trio z naborom avtorskih ter po-bako in po-dedovanih pesmi, ki navdih najde v šolskih sistemih, vzgojnih in varnostnih ukrepih ter ljudskem izročilu. Članice, večše uličnega nastopanja, so se spoznale v cirkusu in se med drugim kalile v orkestru in zboru Etno Histeria. Svoje vokale, večglasne akrobacije in iskrivo improvizacijo so izurile na delavnicah in v izmenjavah s potujočimi glasbeniki. Glas je njihov prvi inštrument, od večglasja do improvizacije. Ingver in gverilke so Mojca Marija Frida, Enja Rojenica, Eva Boke Ziblje ter gosti in gostje, v Klubu Gromka pa bodo predstavili svoj prvi album.

Zbral in uredil: Jože Balas, FOTO NOTE

KOMENTARNICA: 030 323 128

DRAGE BRALKE IN BRALCI, KER VEMO, DA VČASIH KAKŠNO MNENJE ZBEŽI Z OBZORJA, ŠE PREDEN PRIDEMO DO SVINČNIKA IN PAPIRJA OZIROMA STOLA PRED EKRANOM V VIRTUALNI SVET, IN KER JE MOBILNI TELEFON VEČINOMA NAŠ TESNEJŠI SODELAVEC, SMO ODPRLI KOMENTARNICO. V NJEJ OBJAVLJAMO VAŠE POHVALE, PRIPOMBE, PREDLOGE IN VTISE. OB VSAKRŠNI URI JIH LAHKO POŠLJETE NA TELEFONSKO ŠTEVILKO 030 323 128, NA UREDNISTVO@KRALJIULICE.ORG ALI NA NAŠ FACEBOOK PROFIL. VABLJENI H KOMENTIRANJU!

SMS, 7. 10. >> Kuku. Ker je v prejšnji zanimivi izvedbi časocajtnega KU komentarnica samevala, pošiljam tole v pozdrav. Vesela sem za Čurija, da je dobil

dom, in veliko spoštovanja in vse dobre želje izrekam Gogiju in Danici. Lepe in sončne dneve vsem! Aji Cul

OGLASNA DESKA

Ste se že kdaj vprašali, ali je kateri izmed vaših odsluženih predmetov, morda uporaben za koga drugega? V Posredovalnici rabljenih predmetov, ki deluje v okviru društva Kralji ulice v Ljubljani, z veseljem sprejemamo predmete za dom in prosti čas, ki so pri vas že odslužili svoj namen (pohištva ne sprejemamo).
Info kontakt: Slavko, 030 323 308.

Izšel je drugi slovenski prevod knjige Willa Halla z naslovom Vodnik za opuščanje uporabe psihotričnih zdravil v skladu z načeli zmanjševanje škode. Zainteresirani jo lahko kupite po ceni 3 € na sedežu društva Pražakova 6 v Ljubljani, ali jo naročite po ceni 5 € po pošti.

V društvu Kralji ulice sprejemamo hrano za naše brezdomne pse. Bo zelo dobrodošla! Hvala!

Društvo Kralji ulice se v mesecu oktobru zahvaljuje:

- pekarni OSEM za pekovske izdelke,
 - slaščičarni ZVEŽDA za slaščice,
 - fotostudiu FOTO GRAD za pet kupončkov za fotografiranje,
 - fotostudiu FOTO TIVOLI za pet kupončkov za fotografiranje,
 - KINODVORU za vstopnice,
 - društvu LAJKA za hrano za domače ljubljence,
 - NK OLIMPIJA za vstopnice,
 - KK CEDEVITA OLIMPIJA za vstopnice,
 - društvu ADRA za higienske pripomočke,
 - IRIS d. o. o. za razkužila,
 - ANIMAL ANGELS za kritje stroškov veterinarskih storitev in
 - vsem dobrim ljudem za oblačila, obutev, hrano in božična darila.
- Se priporočamo za naprej.

Če želite objaviti svojo življenjsko izkušnjo, nam jo lahko pošljete na urednistvo@kraljiulice.org ali nas pokličete na 030 323 128.

Športna sekcija Kralji ulice vas vabi vsak torek 15.00–16.00 v Športni center Triglav za Bežigradom (balon) na nogometno urico. Vsi dobrodošli!

NAGRADNA KRIŽANKA

Iskrene čestitke nagrajencem in nagrajenki pravilno rešene septembrske nagradne križanke. Knjigo *Ljubljanski džanki* prejmejo: Boštjan Gorišek iz Šmarja-Sapa, Stanko Ščavničar iz Maribora, Lučka Rupanič iz Loškega potoka in Andraž Zihert iz Ljubljane.

033
KRALJI
ULICE

Delovanje našega društva lahko podprete tudi tako, da nam namenite 1 odstotek dohodnine, ki vam jo država odmeri za preteklo leto. To storite s spodnjim obrazcem, ki ga izpolnite in

pošljete na pristojni urad FURS (v Ljubljani je naslov: Davčna ulica 1, 1000 Ljubljana). Hvala!

PODATKI O DAVČNEM ZAVEZANCU:

(ime in priimek davčnega zavezanca)

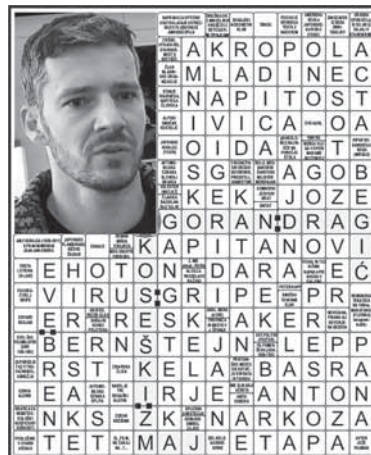
(podatki o bivališču: naselje, ulica, hišna številka)

(poštna številka, ime pošte)

Davčna številka

--	--	--	--	--	--	--	--

(pristojni finančni urad)

Rešitve iz prejšnje številke.

ZAHTEVA za namenitev dela dohodnine za donacije

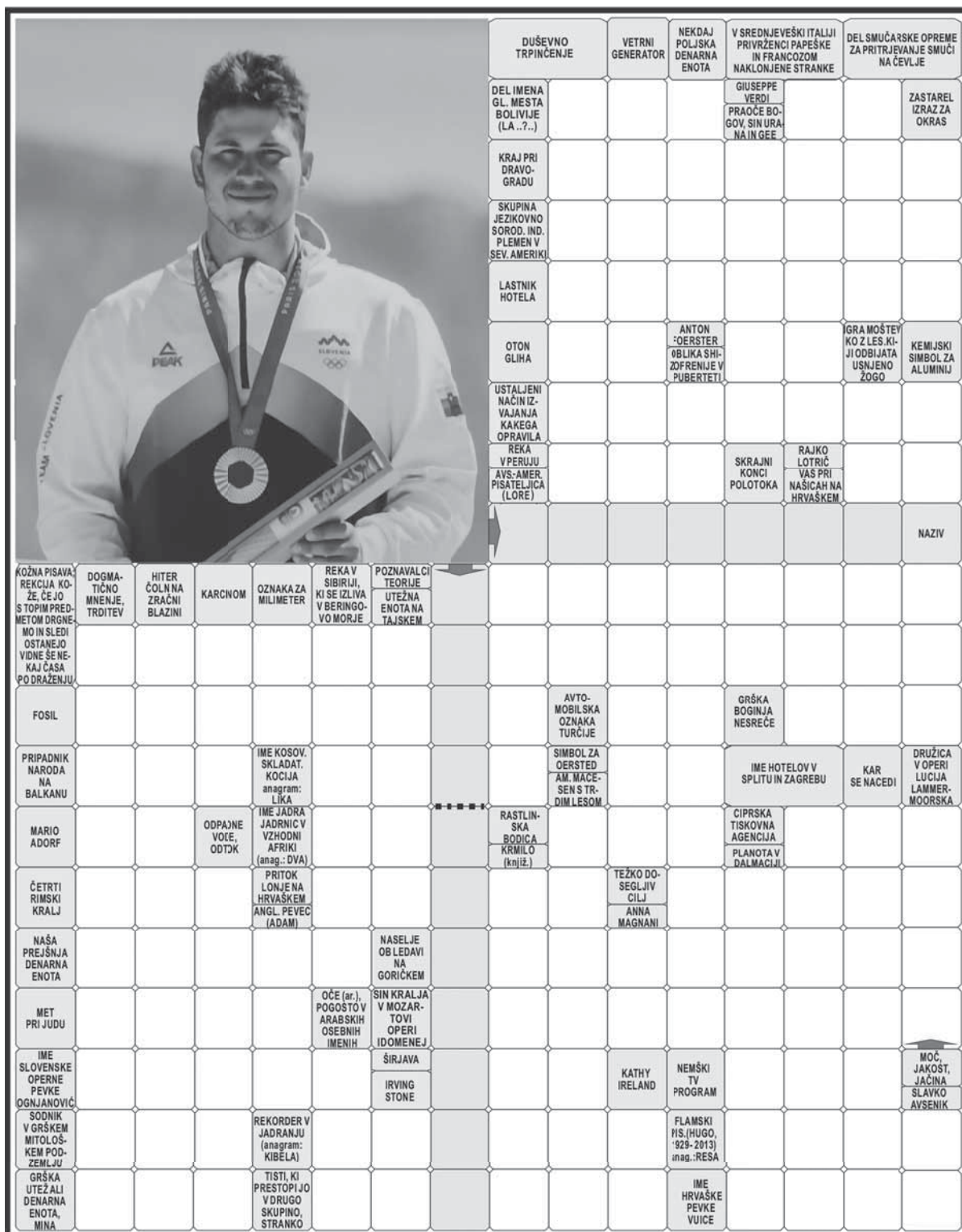
Ime oziroma naziv upravičenca	Davčna številka upravičenca								Odstotek (%)
Društvo za pomoč in samopomoč brezdomcev Kralji ulice	2	3	9	5	6	0	4	6	1%

V/Na _____, dne _____

podpis zavezanca/ke

NAGRADNA KRIŽANKA

034
KRALJI
ULICE

GVELFI – v srednjeveški Italiji privrženci papeške in Francozom naklonjene stranke, IPON – met pri judu, NIZA – vas pri Našicah na Hrvaškem.

Ime in priimek: _____

Naslov: _____

Rešitev šahovske uganke: 1. Lxg6, fxg6;
2. Dxg6, Sd7; 3. Sg5, Df6; 4. Th8+, Kxh8;
5. Dh7++.

NAGRAJENCI KE SO OBJAVLJENI NA STRANI 33.

Pravilno izpolnjeno križanko pošljite do konca tekočega meseca na urednistvo@kraljiulice.org ali na naslov Društvo Kralji ulice, Pražakova 6, 1000 Ljubljana. Trem izžrebanim bomo podelili knjigo *Ljubljanski džanki*, avtorja Petra Pitambarja Pangerca.

ABSTINENT

zbudim se v mrazu
pot na mojem obrazu
pot po celem telesu
pot vodi me k stresu
švicam kot da bi stal v ognju
na kresu

telo se upira
hira
tako mi diktira
daj mi vsaj košček sira
ne opojnih substanc
končno imam kanček mira

zakaj se potem potim
tresem
stresiram
misli želijo
da se aklimatiziram

aprazolam amfetamin
ksalol in speed
so mi kot najljubši sin
ki izdal ga je spomin

sreča da ne pomni kje je doma
lepo bodi
ati te rad ima
a živim lahko samo
če je med nama distanca

Slepec

Foto: Sandra Požun

Samir & Meo

